

KAMU ZARARI

H.BAYRAM ÇOLAK
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI
MUHASEBAT BAŞKONTROLÖRÜ

AJANDA

- **Zarar- Kamu Zararı Kavramları**
- **Kamu Zararı Tanımı, Oluşturan Durumlar ve Örnekler**
- **Kamu Zararının Önemi**
- **Kamu Zararı Bakımından Sorumlular**
- **Mali Sorumluluğunun Doğması**
- **Kusurlu Sorumluluk**
- **Yüksek Mahkemelerin Kamu Zararına Bakışları**
- **Kamu Zararı-Haksız Fiil**
- **Kamu Zararı-Görevi Kötüye Kullanma Suçu**
- **Kamu Zararlarının Tahsili Usulü Hakkında Yönetmelik**
- **Sorular**

Zarar-Kamu Zararı

- Bir olayın yol açtığı eksilmeyi, olumsuz sonucu, ziyanı veya kaybı ifade eden **zarar kelimesi**, hukuki kavram olarak hak sahibinin rızası dışında mal varlığında meydana gelen azalmadır.
- Doktrin ve uygulamada zarar kavramı dar ve geniş anlamıyla kullanılmaktadır.
- **Dar anlamdaki zarar** kavramı teknik manadaki maddi zararı ifade etmektedir. Bir kişinin iradesi dışında malvarlığında vuku bulan ve parasal olarak ifade edilebilen zarara karşılık gelmektedir. Fiili olara uğranılan zarar ve yoksun kalınan kazanç(kar) olarak ikiye ayrılır.
- **Geniş anlamdaki zarar** ise malvarlığı dışında kişinin kişilik haklarında (şeref ve haysiyet, özel yaşam, isim, resim, özgürlükler, haksız fiili sonucu yaşanan üzüntü, acı, elem, gibi) meydana gelen ve parayla ölçülemeyen zararları da kapsamaktadır.

Zarar-Kamu Zararı

- Kamu açısından oluşan zarar için literatürde ve mevzuatta zaman zaman farklı kavramlar (**fazla ödeme, mevzuata aykırı ödeme, hazine zararı, devlet zararı, kurum zararı, kişi borcu, eksik tahsilat, gelirin tahsil edilmemesi yersiz ödeme vb**) kullanılmışsa da son dönemde yaygın olarak kullanılan kavram kamu zararıdır.
- **Kamu zararı kavramı**, yukarıda belirtilen kavramların **belirli özelliklerine sahip olanlarını kapsamaktadır.**
- Kamunun zarara uğratılması; doğrudan zarar şeklinde gerçekleşebileceği gibi dolaylı zararlar şeklinde de oluşabilmektedir.

Zarar-Kamu Zararı

- Kamu mallarının korunamaması, devletin katlanması gerekmeyen bir gider yapması veya tahsil etmesi gereken bir geliri almaması **doğrudan**,
- Kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlar nedeniyle üçüncü kişilere verdikleri zararlar sebebiyle ödenen tazminatlar ise **dolaylı zarara** örnektir.

Kamu Zararı Tanımı ve Oluşturan Durumlar

- Geçmiş dönemde Sayıştay tarafından verilen tazmin hükümleri, fazla ödeme, mevzuata aykırı ödeme, hazine zararı, devlet zararı, eksik tahsilat, gelirin tahsil edilmemesi gibi kavramlarla ifade edilmekteyken 5018 sayılı Kanun sonrasında bu ifadelerin yerini kamu zararı kavramı almıştır.
- **Kamu zararının tespiti**
- **1-Sayıştay'ca (uygunluk denetimleri) kesin hükme bağlamanın dışında,**
2- Kontrol, denetim, inceleme (denetim elemanları ve yöneticilerin incelemesi) veya
- **3- Adli ve idari yargılama süreçlerinde de ortaya konulabilmektedir**

Kamu Zararı Tanımı ve Oluşturan Durumlar

- **Kamu zararının tespiti ve tazminine ilişkin olarak temel mevzuat**
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu,
- 6085 sayılı Sayıştay Kanunu ile
- Kamu Zararının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'tir.

Kamu Zararı Neden Önemlidir?

- **Mali tazmin:** Kamu görevlileri açısından kamu zararının en önemli sonucu **mali tazmine** muhatap olmalarıdır.
- 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 7. maddesine göre **sorumlular;** mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri ile illiyet bağı kurularak oluşturulan ilamda yer alan kamu zararından tek başlarına veya birlikte **tazmin ile yükümlüdür.**
- Daireler tarafından yapılan **hesap yargılaması sonucunda;** hesap ve işlemlerin yasal düzenlemelere uygunluğuna veya **kamu zararının sorumlulardan tazminine hükmedilir (6085/50)**
- **Sorumlular?**

Kamu Zararı Neden Önemlidir?

- Bu Kanunun sorumlular ve sorumluluk halleri uygulamasında; 5018 sayılı Kanun ve Sayıştay denetimi ile ilgili diğer kanunlarda belirtilen sorumlular ve sorumluluk halleri esas alınır **(6085/7)**.
- **+Cezai, idari ve disiplinsel sorumluluk**

Hesap Verme Sorumluluğu

- **Madde 8-**
- Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanlar, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludur ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorundadır.
- **Mali, cezai, idari ve disiplinsel sorumluluk**

Kamu Zararı Nedir?

- **Düzenleyici ve denetleyici kurumlar hariç olmak üzere**
- **genel yönetim kapsamındaki idareler** (Genel bütçe, özel bütçe, mahalli idareler ve sosyal güvenlik kurumları) için geçerli olmak üzere
- **“Kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması”** dır.
(5018/71)

Kamu Zararı Nedir?

- Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararı, **zararın olduğu tarihten itibaren** ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte **ilgililerden tahsil edilir.**
- **Alınmamış** para, mal ve değerleri alınmış; **sağlanmamış** hizmetleri sağlanmış; **yapılmamış** inşaat, onarım ve üretimi yapılmış veya bitmiş gibi gösteren **gerçek dışı belge düzenlemek** suretiyle kamu kaynağında bir artışa engel veya bir eksilmeye neden olanlar ile bu gibi kanıtlayıcı belgeleri bilerek düzenlemiş, imzalamış veya onaylamış bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunların bu fiillere ilişkin hükümleri uygulanır.
- Ayrıca, bu fiilleri işleyenlere her türlü aylık, ödenek, zam, tazminat dahil yapılan bir aylık net ödemelerin iki katı tutarına kadar para cezası verilir.

İSTİSNALAR

GENEL YÖNETİM

MERKEZİ YÖNETİM

Genel Bütçeye Dahil İdareler
(I Sayılı Cetvel)

Özel Bütçeli İdareler
(II Sayılı Cetvel)

Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar
(III Sayılı Cetvel)

SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI (IV Sayılı Cetvel)

- 1) Sosyal Güvenlik Kurumu
- 2) Türkiye İş Kurumu

MAHALLİ İDARELER

- 1) İl Özel İdareleri
- 2) İlçe Özel İdareleri
- 3) Belediyeler
- 4) Bağlı İdareler
- 5) Mahalli İdare Birlikleri

İstisnalar

1- Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar

- Düzenleyici ve denetleyici kurumlar, bu Kanunun sadece 3, 7, 8, 12, 15, 17, 18, 19, 25, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 68 ve 76 78 nci maddelerine tâbidir. (5018/2)
- Diğer bir ifadeyle düzenleyici ve denetleyici kurumlar 5018 sayılı Kanunun kamu zararlarını düzenleyen 71. madde hükmüne tabi değildir.

İstisnalar

1- Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar

- **DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR**
- 1) Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
- 2) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
- 3) Sermaye Piyasası Kurulu
- 4) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
- 5) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
- 6) Kamu İhale Kurumu
- 7) Rekabet Kurumu
- 8) Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
- 9) Kişisel Verileri Koruma Kurumu
- 10) Nükleer Düzenleme Kurumu
- 11) Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu

İstisnalar

2- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında bulunan kamu idarelerinde görevli **memurların, kullanımlarındaki taşınır ve taşınmazların korunması ve her an hizmete hazır halde bulundurulması için gerekli tedbirleri almamaları nedeniyle Devlete verdikleri zararlar ile kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak kişilere verdikleri zararlar hakkında, 657 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca ..yürürlüğe konulan **Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik** hükümleri uygulanır.**

İstisnalar

2- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

- Örneğin memura kullanım için zimmetle verilen bilgisayar,laptop veya cihazın zarar görmesi halinde **Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik** hükümleri;
- Taşınır mallardan kullanımda bulunmayan, idarelerin depolarında ambarlarında muhafaza edilenler hakkında Kamu Zararları Yönetmeliği hükümleri uygulanacaktır.

İstisnalar

2- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

Nitekim Taşınır Mal Yönetmeliğinin 5. maddesine göre;

(5) Taşınırların muhafazasından ve yönetilmesinden sorumlu olanların, gerekli tedbirlerin alınmaması veya özenin gösterilmemesi nedeniyle taşınırın kullanılmaz hale gelmesi veya yok olması sonucunda sebep oldukları kamu zararları hakkında, Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanır.

(6) Kullanılmak üzere kendilerine taşınır teslim edilen kamu görevlilerinin kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizlik ya da dikkatsizlikleri nedeniyle oluşan kamu zararı, değer tespit komisyonu tarafından tespit edilecek gerçeğe uygun değer üzerinden, ilgili mevzuat hükümleri uygulanmak suretiyle tahsil edilir. Ortak kullanım alanına tahsis edilen dayanıklı taşınırlarda meydana gelen kamu zararı ise zararın oluşmasında kasıt, kusur veya ihmali olanlardan tahsil edilir.

İstisnalar

2- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

- İdarelere ait kullanımındaki taşınmazlara ait mali sorumluluk işlemlerde halinde **Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik** hükümleri;
- Kiralama, satış, tahsis, irtifa hakkı tesis, trampa gibi işlemlere konu taşınmaz işlemlerinde bu tür taşınmazlar kullanımda olan taşınmaz niteliğinde olmadığından kamu zararı yönetmeliği hükümleri

Uygulanacaktır.

İstisnalar

2- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

- 657 sayılı Kanun kapsamında olmayan SGK,ASKİ,EGO gibi idarelerin kullanımındaki taşınmazlarda meydana gelecek zararlarda Kamu zararları Yön hükümleri uygulanacaktır.
- SGK 657 sayılı Kanuna tabi olmadığından SGK personeli hakkında **Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanmayacaktır.**

İstisnalar

3- Sigortalılara ve bunların bakmakla yükümlü oldukları kişilere 5510 kapsamında yapılan ödemeler

- ŞGK' nca 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Yersiz Ödemelerin Geri Alınması başlıklı 96. maddesine dayanılarak çıkarılan 2008 tarihli **Fazla ve Yersiz Ödemelerin Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte** yer alan düzenlemelere göre
- İlgililerin ve görevlileri kusurlu davranışlarından kaynaklanan ve Kurumca işverenlere, , sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara, gelir ve aylık almakta olanlar ve bunların hak sahiplerine genel sağlık sigortalılara ve bunların bakmakla yükümlü oldukları kişilere 5510 kapsamında yapılan fazla ve yersiz ödemelerin tahsilinde Kamu Zararları Yönetmeliği hükümleri uygulanmaz,
- **Fazla ve Yersiz Ödemelerin Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik uygulanır, hüküm bulunmayan durumlarda Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik** hükümleri uygulanır.

İstisnalar

3- Sigortalılara ve bunların bakmakla yükümlü oldukları kişilere 5510 kapsamında yapılan ödemeler

- **Fazla ve Yersiz Ödemelerin Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik**
- **MADDE 1 – (1)** Bu Yönetmeliğin amacı; Sosyal Güvenlik Kurumunca işverenlere, sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara gelir veya aylık almakta olanlara ve bunların hak sahiplerine, genel sağlık sigortalılarına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında fazla veya yersiz olarak yapılan her türlü ödemenin tespiti, tebliği, takibi ve tahsiline ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

İstisnalar

4- Fazla veya Yersiz Ödenen Aylıklar

Fazla veya Yersiz Ödenen Aylıkların Geri Alınması» konulu Muhasebat Genel Müdürlüğü (Sıra No: 83) Tebliği çerçevesinde değerlendirilmeli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri çerçevesinde işlem yapılmalıdır.

Ancak bu Tebliğ kapsamındaki alacakların silinmesinde Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri kıyasen uygulanır.

İstisnalar

5-Hizmet Kusuru

- Hizmet kusuru idarenin objektif olarak sorumluluğuna işaret etmektedir. Burada idarenin işleyişinde, örgütlenişinde, denetiminde veya organizasyonundaki bir eksiklik, aksaklık hizmet kusuru olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Hizmet kusurunda kamu görevlilerinin belirlenmesine gerek yoktur.
- Hizmet kusuru doğrudan doğruya ve aslen idarenin sorumluluğunu gerektiren bir kusurdur.

İstisnalar

5-Hizmet Kusuru

- Hizmet kusuru; hizmetin kurulmasında, düzenlenmesinde, yürütülmesinde, teşkilatlandırılmasında, personelinde veya denetiminde ortaya çıkan düzensizlik, bozukluk, aksaklık, veya hizmete tahsis olan teçhizatın yetersiz, elverişsiz, kötü olması gibi kamu hizmetinin yapısından, işleyişinden ya da vasıtalarından kaynaklanan objektif bir sorumluluktur

İstisnalar

5-Hizmet Kusuru

- **Hizmet kusuru** hizmetin geç işlemesi, kötü işlemesi veya hiç işlememesidir ki burada memurun kişisel kusurundan söz edilemez. 657 sayılı Kanununun 13.maddesindeki “kamu hukukuna tabi görevleri ile ilgili olarak kişilerin uğradıkları zararlar” ifadesinden kamu hizmetinin ifası dolayısıyla verilen zarar hizmet kusurunu oluşturur
- Hizmet kusuru herhangi bir kamu görevlisine izafe edilsin veya edilmesin ondan bağımsız olarak nesnel, asli ve objektif bir şekilde bizzat idari bir faaliyetin yürütülmesindeki aksaklık ve bozukluğu ifade eder.
- Hizmet kusurunun gerçekleşmesi için idari faaliyetin yürütülmesinde kamu görevlisinin kusurlu bulunup bulunmaması önemli değildir. Önemli olan idari faaliyetin yürütülmesindeki bir aksaklık ve bozukluktan dolayı kişilerin zarar görmüş olmasıdır

Kamu Zararının Unsurları

- Kamu zararından diğer bir ifadeyle **kamu kaynağında** artışa engel veya azalışa neden olmaktan söz edebilmek için;
- **1-Mevzuata aykırı bir karar, işlem ve eylemin bulunması:** Kamu zararının oluşumu için ortada Anayasa, kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik veya diğer düzenleyici işlemlerin bulunması ve yapılan işlem veya eylemin bu düzenlemelere aykırı olması gerekmektedir.
- Mevzuata aykırılık teşkil etmeyen mali karar, işlem veya eylemler nedeniyle bir zarar oluşsa bile sorumlularca tazmin edilmesi gereken kamu zararı ortaya çıkmayacaktır.
- **5018/3. Kamu kaynağı;** borçlanma suretiyle elde edilen imkânlar dâhil olmak üzere kamuya ait gelirler, taşınır ve taşınmaz mallar, hesaplarda bulunan para, alacak ve haklar ile her türlü değerlerdir.

Kamu Zararının Unsurları

2- Mevzuata aykırı karar, eylem ve işlemin ise kamu görevlilerinin kasıt, kusur ve ihmalleri sonucunda meydana gelmesi:

1050 sayılı Kanun'a hakim olan **kusursuz (objektif, sebep) sorumluluk** ilkesinin yerine 5018 sayılı Kanun'la **kusurlu sorumluluğa** geçilmiştir.

Kusur sorumluluğunda bir işlem veya eylemi yapan kişinin subjektif durumu nazara alınır.

Objektif sorumlulukta ise, kişilerin subjektif durumları dikkate alınmamakta sadece bir sonuca sebep olunması yeterli görülmektedir

2- Mevzuata aykırı karar, eylem ve işlemin ise kamu görevlilerinin kasıt, kusur ve ihmalleri sonucunda meydana gelmesi:

Temel ilke olarak kusur sorumluluğunu esas alan 5018 sayılı Kanun'la, sorumluların mali karar, işlem veya eylemleri sonucu oluşan kamu zararının kendilerine ödettirilebilmesi için manevi unsur olarak kasıt, kusur veya en azından bir ihmalin varlığı gerekmektedir.

2- Mevzuata aykırı karar, eylem ve işlemin ise kamu görevlilerinin kasıt, kusur ve ihmalleri sonucunda meydana gelmesi:

- **Kusur**, kamu zararını en kritik unsurdur. Diğer unsurlar daha somut ve belgelendirilebilir nitelikte iken kusurun kişinin bir anlamda niyetinin belirlenmesi olarak soyut ve maddi gerçeğe dönüştürülmesi zordur. Bu nedenle kusurun varlığı çeşidi ve derecesi kamu zararının varlığı veya yokluğu açısından en önemli unsurdur. Kusur sorumluluğun kurucu unsurudur. **Kusur varsa kamu zararı vardır**, yoksa mevzuata aykırılık halinde kusursuz sorumluluk veya sadece zarar söz konusudur.
- **Kusur** (hukuka aykırı bir davranış biçimi); kast ve ihmal (taksir) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Hukukta kasıt ve ihmal kusurun alt başlığıdır, çeşidirdir. Dolayısıyla kamu zararında kusurun varlığının ortaya konulması gerekir.
- **Kast**, failin zararlı sonucu bilerek ve isteyerek hareket etmesidir .Kamu mali yönetiminde sorumlular, mali karar, işlem veya eylemlerinin yürürlükteki mevzuata aykırılık teşkil ettiğini bilerek hareket ettikleri takdirde eylemin manevi unsuru olan kast gerçekleşmektedir.
- Mevzuata aykırı bir karar, işlem veya eylemin bulunmadığı durumlarda bir kusurdan da bahsedilemez.

2- Mevzuata aykırı karar, eylem ve işlemin ise kamu görevlilerinin kasıt, kusur ve ihmalleri sonucunda meydana gelmesi:

- **İhmal:** Bir kişinin hukuka aykırı bir sonucun meydana gelmesini istememekle birlikte, böyle bir sonucun meydana gelmesine onun tedbirsizliğinin, dikkatsizliğinin veya mesleğinin gerektirdiği özeni göstermemesinin yol açtığı durumlarda **ihmal** ortaya çıkmaktadır. Kamu görevlisinden beklenen görevini yasal düzenlemeler çerçevesinde, gerekli dikkat ve özeni göstermek suretiyle yapmasıdır. Söz konusu hususlara riayet edilmediği ve bir kamu zararı olduğu takdirde kamu görevlisinin ihmali söz konusu olacaktır.
- Kamu görevlisinin ortaya çıkan kamu zararını tazmin yükümlülüğünden kurtulabilmesi için söz konusu kamu zararına kendi ihmalinin yol açmadığını ispat etmesi gerekmektedir

Kamu Zararının Unsurları

3- Kamu kaynağında artışa engel veya eksilişe neden olunması: Sorumluluk hukukunda, tazmin yükümlülüğünün ortaya çıkması için somut bir zararın oluşması gerekmektedir. Zarar, sorumluluğun ve dolayısı ile tazminat borcunun en önemli unsurunu teşkil etmektedir

Kamu mali yönetimini oluşturan mali karar, işlem veya eylemlerin mevzuata aykırılığı her zaman kamu zararı boyutu taşımamaktadır. 5018 sayılı Kanun bağlamında ortaya çıkan söz konusu aykırılıklar usul hukuku yönünden bir sorun oluşturmakla birlikte kamu kaynağında bir artışa engel olunmadığı veya eksilmeye neden olunmadığı takdirde kamu zararından bahsedilemeyecektir.

Dolayısıyla, usul hataları nedeniyle ortaya çıkan mevzuata aykırılıklar, duruma göre ilgililerin idari veya cezai sorumluluğunu gerektirmekle birlikte mali sorumluluğu gerektirmemektedir.

Kamu Zararının Unsurları

4- Fiil ve zarar arasında illiyet bağıının bulunması gerekmektedir. İlliyet bağı sebep sonuç ilişkisi demektir. Yani, zarar dediğimiz sonucun buna sebep olanların fiilinden kaynaklanması gerekir. Sorumluların mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucu oluşmayan başka sebeplerle ortaya çıkan kamu zararları sorumlulara ödettirilemeyecektir

Dolayısıyla kamu zararı bu dört şartın birlikte gerçekleşmesine bağlıdır

Kamu Zararının Unsurları

Söz konusu madde hükmüne göre kamu zararından söz edebilmek için;

1-Kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinin,

2-Mevzuata aykırı karar, işlem ve eylemlerin,

3-Kamu kaynağında artışa engel veya azalışın,

4- İlliyet bağının, ortaya konulması gerekir.

Yukarıda sayılan koşullar birbirine zincirleme bağlıdır. Kamu zararının oluşması için bu dört şartın da gerçekleşmiş olması gerekir. Dolayısıyla bir zararı kamu zararı olarak adlandırılabilmesi için bu şartların tamamının gerçekleşmesi gerekir.

Bu dört şartın birlikte gerçekleşmediği durumlarda bir zarardan söz etmek mümkün ise de kamu zararından söz etmek mümkün olmayacaktır.

Kamu Zararının Unsurları

- Her ne kadar kanunda kamu zararı kamu kaynağında artışa engel veya eksilmenin meydana gelmesi olarak tanımlanmışsa da kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olan her olay kamu zararı değildir.
- Zira, Kanununun 71'inci maddesinde kamu zararına yol açan durumlar sayma yoluyla belirtilmiştir

Kamu Zararı Sayılan Haller

Kamu zararı oluşturacak haller altı fıkra halinde düzenlenmiştir;

Kanunun 71. maddesine göre;

a) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,
(Karar, onay, sözleşme vb belgelerde öngörülen tutarın üzerinde ödeme yapılması;
Danıştay hatalı ödenen denetim tazminatını kamu zararı saymamış, ancak Sayıştay vekalet aylığı, avukatlık vekalet ücretlerini kamu zararı saymaktadır)

Örnek:

SGK ile iş yapan yükleniciye sözleşmede öngörülen birim fiyatların üzerinde ödeme yapılması **kamu zararıdır.**

Hakediş ödemesinden tevkifat yapılmaması **kamu zararıdır.**

Kamu Zararı Sayılan Haller

b) Mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması,

Bunun için para cezası da var

(Ödeme ne zaman yapılır? Kesin ödeme-ön ödeme ve kamu zararı ilişkisi)

Ön ödeme kamu zararı değildir)

Kural mal alındıktan hizmet yaptırıldıktan sonra ödeme yapılmasıdır. **İstisnası:**

Ön ödeme ve memur maaş ödemeleri

Örnek:

- Bina yapılmadan veya bina yapım işi tamamlanmadan ödeme yapılması
Kanıtlayıcı belge olmadan ödeme yapılması,
- Hak etmediği halde personele fazla mesai ödemesi yapılması **kamu zararıdır.**

Kamu Zararı Sayılan Haller

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması;

Görev zararları (KİTler, mali kurumlar, döner sermayeler),

Hazine yardımları (mahalli idareler, YÖK, özerk kurumlar), kar amacı gütmeyen yapılan transferler (dernek vakıf),

Hane halklarına yapılan transferler (eğitim bursu, harçlıklar tarımsal ve sosyal transferler) gibi.

Örnek:

Hazine ve Maliye Bakanlığınca vergi gelirlerinden A belediyesine fazladan aktarılan tutarlar **kamu zararıdır**.

Kamu Zararı Sayılan Haller

d) İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya yaptırılması,

Satın almanın yapıldığı yer ve zamandaki piyasa değeri.

Kamu Zararı Sayılan Haller

e) Gelirlerin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

• Örnek:

• Devletin alacaklarını zamanaşımına uğratmak **kamu zararıdır.**

(Vergi alacağında tarh, tahakkuk, tebliğ ve tahsil aşamaları söz konusu. Ancak kamu zararına sebebiyet veren bu maddede tebliğ işlemleri sayılmamış.

Ancak usulüne uygun yapılmayan veya hiç yapılmayan tebliğlerden dolayı kamu zararı oluştuğunu değerlendirmek gerekir. Bu tür durumlarda kamu zararı söz konusu işlemlerin zamanaşımına uğradığı tarihte gerçekleşecektir.

Bu nedenle gelir kaydedilmesi gereken kesin teminatın süresi dolduğundan dolayı gelir kaydedilmemesinde oluşan zarar kamu zararı niteliğinde değildir.

Çünkü zamanaşımı şartına bağlı bir zarar söz konusu değildir.

Kamu Zararı Sayılan Haller

- **Gelirlerin zamanında tahakkuk ettirilmemesi veya eksik tahakkuk ettirilmesi** nedeniyle faizden mahrum kalınması, zamanında tahakkuk ettirilmemesi ve tahsil edilmemesi nedeniyle gelirlerin tahakkuk ettirilmeyen veya eksik tahakkuk ettirilen kısmının zamanaşımına uğratılması da kamu zararıdır

Kamu Zararı Sayılan Haller

- **g) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması**
Kamu gideri: Kanunlarına veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine dayanılarak yaptırılan iş, alınan mal ve hizmet bedelleri, sosyal güvenlik katkı payları, iç ve dış borç faizleri, borçlanma genel giderleri, borçlanma araçlarının iskontolu satışından doğan farklar, ekonomik, malî ve sosyal transferler, verilen bağış ve yardımlar ile diğer giderlerini ifade eder(5018/3-h)
- **Örnek:**
- **Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması**
- Özellikle belediyelerin 5393 kapsamına girmeyen ücretsiz mal veya hizmet sunumu da kamu zararıdır.
- Yasal dayanak bulunmadığı halde kişi/kurumlara yardım veya menfaat sağlanması (sosyal amaçla yapılsa dahi) **kamu zararıdır.**
- Bakanlık/SGK bütçesinden profesyonel spor kulüplerine nakdi yardım yapılması **kamu zararıdır**

Kamu Zararı Sayılan Haller

- **Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te** (Kamu Zararı Yönetmeliği) Kanun'un 71. maddesinde kamu zararı olarak sayılan altı fıkraya ilaveten üç husus daha yer almaktadır.

Kamu Zararı Sayılan Haller

- **6/d: Kamu idarelerine ait malların kiraya verilmesi, tahsisi, yönetimi, kullanımı ve elden çıkarılması işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması.**
- (Kıymet takdir komisyonu üyeleri, ihale komisyonu üyeleri, harcama yetkililerinin vb sorumluluğu)
- **Örnek:**
- Kıymet takdiri yapılan taşınmazı bedelinin altında satılması **kamu zararıdır.**

Kamu Zararı Sayılan Haller

- **6/e: Görevlilere teslim edilen taşınırların zarara uğraması.**
- Taşınır Mal Yönetmeliğinin 5. maddesinin
- (5) Taşınırların muhafazasından ve yönetilmesinden sorumlu olanların, gerekli tedbirlerin alınmaması veya özenin gösterilmemesi nedeniyle taşınırın kullanılmaz hale gelmesi veya yok olması sonucunda sebep oldukları kamu zararları hakkında, Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanır.
- (6) Kullanılmak üzere kendilerine taşınır teslim edilen kamu görevlilerinin kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizlik ya da dikkatsizlikleri nedeniyle oluşan kamu zararı, değer tespit komisyonu tarafından tespit edilecek gerçeğe uygun değer üzerinden, ilgili mevzuat hükümleri uygulanmak suretiyle tahsil edilir. Ortak kullanım alanına tahsis edilen dayanıklı taşınırlarda meydana gelen kamu zararı ise zararın oluşmasında kasıt, kusur veya ihmali olanlardan tahsil edilir.

Kamu Zararı Sayılan Haller

- Ancak Yönetmeliğin kamu zararı ile ilgili bu hükmü ancak Yönetmelikte istisna olarak belirtilen 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1/1. madde kapsamına girmeyen idarelerde (Sosyal güvenlik kurumları, belediyelere bağlı idareler ile belediyeler ve il özel idarelerinin üye oldukları birlikler) çalışan memurların kullanımındaki taşınırlar hakkında **Kamu Zararların Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik** hükmü uygulanacaktır. Yani belirtilen idareler dışında çalışan personelin kullanımındaki taşınırları hakkında 657 sayılı Kanunun 13. maddesine göre çıkartılmış olan **Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik** hükümleri uygulanacaktır.

Kamu Zararı Sayılan Haller

- **Örnek:**
- Ambar memurunun depodaki malları korumayarak mallara zara vermesi **kamu zararıdır.**
- SGK personelinin odadaki masaya zarar vermesi **kamu zararıdır.**

Kamu Zararı Sayılan Haller

- **6/g: Kamu idaresinin yükümlülüklerinin mevzuatına uygun bir şekilde yerine getirilmemesi nedeniyle kamu idaresine faiz, tazminat, gecikme zammı, para cezası gibi ek malî külfet getirilmesi**
- Elektrik, su, doğalgaz faturaları gibi faturaların nakit veya ödenek olmasına rağmen ödenmemesi veya beyannamelerin zamanında verilmemesinden doğan gecikme faizleri, gecikme zamları ve, tazminat vb ödemeler kamu zararıdır.
- **Örnek**
- Elektrik faturasının zamanında ödenmemesinden dolayı gecikme cezasının ödenmesi **kamu zararıdır.**

Kamu Zararı Sayılan Haller

- Vergi ve sosyal güvenlik beyannameleri veya bildirimlerin süresinde verilmemesi veya nakit varlığına rağmen bu borçların ödenmemesi nedeniyle idare aleyhine hükmedilen gecikme cezası, para cezası vb. yaptırımlar buna sebebiyet veren açısından **kamu zararıdır.**
- Örneğin mal ve hizmet alımlarında sözleşme hükümlerine uyulmamasından yükleniciye tazminat ödenmesi

Kamu Zararı Sayılan Haller

Dolayısıyla kamu zararı olarak nitelendirilebilecek haller yukarıda sayılanlardan ibaret olup bu sayılanlar dışındakiler kamu zararı kapsamında değerlendirilmezler.

Özetle kamu zararı için

Tanımda belirtilen şartların tamamı ile birlikte maddede sayılan hallerden birinin gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

Örnekler

- İhale prosedürlerine riayet edilmeden harcama yapılmasına karşın ödeme miktarının piyasa rayiçlerine uygun olması **kamu zararı değildir.**
- Kamu kaynaklarının verimli ve etkin kullanılmaması /kamu kaynaklarının israf edilmesi **kamu zararı değildir**
- İdarenin ihtiyacı bulunmadığı halde sırf karşı tarafa menfaat sağlamak amacıyla mal ve hizmet alması **kamu zararı değildir.**
- İhtiyaç planlaması yapılmadığından dolayı uygun olmayan şartlarda mal ve hizmet alımı yapılması **kamu zararı değildir.**
- İdarenin birey ve kurumlara karşı keyfi eylem ve işlemlerde bulunması ve bunun sonucunda mağdur tarafından açılan davada yargı mercilerince idare aleyhine tazminata hükmedilmesi **kamu zararı değildir.**
- –

Örnekler

- Köylü Mehmet Efendinin traktörüyle hükümet konağına çarpıp binaya zarar vermesi **kamu zararı değildir.**
- Eşi çalıştığı halde bildirimde bulunmayan meura aile yardımı ödenmesi kamu zararı değildir.
- .Vergi alacağıının takipsizlik yüzünden zamanaşımına uğraması kamu zararıdır.
- Veznedarın tahsil ettiği paraları zimmetine geçirmesi kamu zararıdır.
- .Rayiç fiyatın üzerinde mal alımı yapılması kamu zararıdır.

Örnekler

- Şoförün kullandığı aracı kişisel kusuru nedeniyle çarpması ve zarara sebebiyet vermesi **kamu zararı değildir** (657/13).
- Hizmet kusurundan dolayı idarenin zarar uğraması **kamu zararı değildir.**
- İhtiyaçtan fazla personel istihdam etmek veya belli bazı kamu personelinin atıl vaziyette tutulması **kamu zararı değildir.**

Örnekler

- Bir ihalenin iptal edilerek yapılan yeni ihalede daha yüksek fiyattan alım yapılması veya daha düşük fiyattan satış yapılması **kamu zararı değildir.**
- Kalitesiz veya standartlara uygun olmayan malzeme kullanılması nedeniyle aynı işin bir süre sonra yeniden yaptırılması **kamu zararı değildir.**
- Liyakat ilkesine uyulmadan görevlendirilen veya atanan kişinin kuruma zarar vermesi görevlendiren kişi açısından **kamu zararı değildir.**

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği

- **Kişilerden alacaklar hesabına;** düzenleyici ve denetleyici kurumların kendi özel düzenlemeleri saklı kalmak üzere, Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre belirlenen kamu zararları ile diğer mevzuat çerçevesinde ortaya çıkan ve aşağıda sayılan alacak tutarları kaydedilir:
 - a) 657 sayılı DMK nın 13. maddesi uyarınca BKK ile yürürlüğe konulan Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre alınması gereken tutarlar.
 - b) Mecburi hizmet kaydı ile çeşitli okullarda okutturulan veya staj için gönderilen memur, öğretmen, öğrenci ve benzerlerinden başarılı olamayan veya herhangi bir şekilde akdi ihlal edenlerden alınması gereken tutarlar.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği

- 27010 sayılı Yönetmeliğe göre Sosyal Güvenlik Kurumunca işverenlere, sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara, gelir ve aylık almakta olanlara ve bunların hak sahiplerine, genel sağlık sigortalılarına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında fazla veya yersiz olarak yapılan her türlü ödemenin tespiti, tebliği, takibi ve tahsiline Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik uygulanmayacaktır

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği

- Ayrıca Yönetmelikte belirtildiği üzere 657 sayılı Kanununun 1. maddesinin birinci fıkrasında sayılan kurumlarda (Bu kurumlar; genel bütçeli kurumlar, katma bütçeli kurumlar, il özel idareleri, belediyeler, il özel idareleri ve belediyelerin kurdukları birlikleri, sayılan kurumlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kanunlarla kurulan fonlar ve kefalet sandıkları, Gençlik ve Spor Müdürlüğüdür.) çalışan memurların “kullanımlarındaki taşınır ve taşınmazların korunması ve her an hizmete hazır halde bulundurulması için gerekli tedbirleri almamaları nedeniyle devlete verdikleri zararlar” ile “kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak kişilere verdikleri zararlar” kamu zararından istisna tutulmuştur.
- SGK da 657 ye tabi olmayan kuruluşlardan birisidir.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği

- c) 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümleri gereğince, ödenen aylıklardan yersiz ödendiği anlaşılarak geri alınması gereken tutarlar.
- **ç) Veznedarların muhafazası altında bulunan para, menkul kıymet ve değerli kâğıtlardan noksan çıkan veya zimmete geçirilen tutarlardan bu hesaba kaydedilmesine karar verilenler.**
- d) Bütçe giderleri hesabı dışındaki diğer hesaplara borç veya alacak kaydı suretiyle verildiği, alındığı veya gönderildiği hâlde çalınan, zayi olan, fazla veya yersiz verilen veya noksan çıkan tutarlar.
- e) Bütçe içi veya bütçe dışı olarak verilen veya gönderilen ön ödemelerden süresinde mahsup edilmeyen veya zimmete geçirilen tutarlar.
- **f) Tahsildar, veznedar veya bu işlerle görevlendirilmiş bulunan memur ve mutemetler tarafından alındı veya diğer resmî belgeler karşılığında tahsil edildikten sonra zimmete geçirilen veya kaybedilen tutarlar.**

Kamu Zararı

Adli ve İdari Sorumluluğa da Yol Açar mı?

- Kamu zararının adli ve idari sorumluluğa yol açıp açmayacağı olayın meydana geliş şekli, olayın içinde bulunduğu hal ve şartlar ve kasıt, kusur ve ihmalin derecesine bağlı bulunmaktadır.
- Adli sorumluluk genellikle kastın varlığı halinde hükmedilir. Kamu zararı görevi kötüye kullanma suçunun unsurlarından biridir. Örneğin, mal ve hizmet ifa edilmediği halde karşı tarafa ödeme yapılması kastın varlığını gösterdiği için görevi kötüye kullanma suçu kapsamında değerlendirilebilir. Zira, burada hem devletin zararı hem de karşı tarafın haksız menfaati bulunmaktadır.
- Bununla birlikte, yorum hatasından dolayı vergi kesintisi miktarının eksik hesaplanması nedeniyle karşı tarafa fazla ödeme yapılması telafi edilebilecek bir hata olduğundan adli sorumluluk gerektirmez

Kamu Zararı Bakımından Sorumlular

- **Sayıştay yargılamasında sorumlular**
 - (i) Harcama Yetkilisi,
 - (ii) Gerçekleştirme Görevlileri,
 - (iii) Muhasebe Yetkilisi ve (mali işlem sürecinde doğrudan rol almaları durumunda)
 - (iv) Üst Yöneticiler olarak belirlenmiş bulunmaktadır.
- **Kusurlu sorumluluk anlayışı** (Kusursuz sorumluluktan kusurlu sorumluluk anlayışına geçiş)

SAYIŞTAY YARGILAMASINDA
MALİ OLARAK SORUMLU OLANLAR
SGGK: 5189/1

1-BAKANLAR

2- ÜST YÖNETİCİLER

3- HARCAMA YETKİLİLERİ

4- GERÇEKLEŞTİRME GÖREVLİLERİ

5- MUHASEBE YETKİLİLERİ

BAKANLARIN MALİ SORUMLULUĞU

Bakanlar,

Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen politikaların uygulanması ile bakanlıkların ve bakanlıklarına bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların stratejik planları ile bütçelerinin kalkınma planlarına, yıllık programlara uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, bu çerçevede diğer bakanlıklarla koordinasyon ve işbirliğini sağlamakdan sorumludur. (5018/10)

Bakanlar, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılması ile hukuki ve mali konularda Cumhurbaşkanına karşı sorumludurlar

Yukarıda yer alan hükümler birlikte değerlendirildiğinde,

Bakanların doğrudan mali işlem süreci içerisinde yer almamaları nedeniyle doğrudan bir sorumlulukları bulunmamaktadır.

ÜST YÖNETİCİLER

5018 sayılı Kanununun 11.maddesinde;

**Bakanlıklar ve diğer kamu idarelerinde en üst yönetici,
il özel idarelerinde Vali ve
Belediyelerde Belediye Başkanı**

üst yöneticidir.

Üst yöneticiler, idarelerinin stratejik planlarının ve bütçelerinin kalkınma planına, yıllık programlara, kurumun stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından,

sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden,

malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve bu Kanunda belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden Bakana; mahallî idarelerde ise meclislerine karşı sorumludurlar.

Üst yöneticiler, bu sorumluluğun gereklerini

1-Harcama yetkilileri

2- Malî hizmetler birimi ve

3- İç denetçiler

aracılığıyla yerine getirirler.

5018 sayılı kanunun kabulüyle birlikte mali literatürümüze giren kavramlardan birisi de üst yöneticilerdir.

Daha önceleri harcama sürecinde ihale yetkilisi olarak aktif olarak görev yapan üst yöneticiler Kanunla birlikte harcama yetkililerinin mali işlem sürecinin merkezine oturması nedeniyle sürecin dışında kalmışlardır.

Kanunun ilgili hükümleri birlikte değerlendirildiğinde üst yöneticiler işlerin gidişatından harcama yetkililerinin ve diğer görevlilerin bilgilendirmeleri ve raporları ile bilgi sahibi olmaktadır.

Bununla birlikte üst yöneticilerin özel Kanunlardan doğan Sayıştaya karşı mali sorumlulukları olabileceği gibi, münferit bir olayda sorumluluklarına hükmedilmeleri de gerekebilir.

Bu husus, meselenin Sayıştay yargısında görüşülmesi sırasında hükme bağlanacak bir konudur.

SONUÇ

SGK Kararına göre,

Bir genelleme yaparak üst yöneticilerin, işlemlerin hukuka uygun olarak yürütülmesinden sorumlu olacakları ya da olmayacakları yönünde bir görüş belirtilmesi uygun bulunmamaktadır.

HARCAMA YETKİLİLERİ

5018 sayılı Kanununun 3. maddesinin (k) bendinde,

Kamu idaresi bütçesinde ödenek tahsis edilen ve harcama yetkisi bulunan birim harcama birimi

Kanununun 31 inci maddesinde bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisinin harcama yetkilisi olduğu ifade edilmiş,

32 inci maddesinde ise; bütçeden harcama yapılabilmesi harcama yetkilisinin, harcama talimatı vermesine bağlanmıştır.

Harcama talimatlarında da

- hizmet gerekçesi,
- yapılacak işin konusu ve tutarı,
- süresi,
- kullanılabilir ödeneği,
- gerçekleştirme usulü ile
- gerçekleştirmeyle görevli olanlara ilişkin bilgilerin yer alacağı,

harcama talimatlarının

bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygun olmasından, ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasından ve bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken işlemlerden harcama yetkililerinin sorumlu oldukları belirtilmiştir.

5018 sayılı Kanununun 33. maddesinde de,

Giderin gerçekleştirilmesinin, harcama yetkililerince belirlenen görevli tarafından düzenlenen ödeme emri belgesinin harcama yetkilisince imzalanması ve tutarın hak sahibine ödenmesi ile tamamlanacağı hüküm altına alınmıştır.

Mevzuatın yukarıda belirtilen hükümlerine göre, bütçeden yapılacak harcamalarda süreç, harcama talimatı ile başlamakta ve ödeme emri belgesi uyarınca hak sahibine ödeme yapılması ile son bulmaktadır.

5018 sayılı Kanunda,

Giderin yapılmasından ödeme aşamasına kadar tüm işlemlerin harcama yetkilisinin gözetim ve denetimi altında, onun emir ve talimatı ile yürütülmesi öngörüldüğünden, sorumluluk konusunda da harcama yetkilisi ön plana çıkmaktadır.

Kanunda harcama yetkilisinin, bütçeyle ödenek tahsis edilen her harcama biriminin en üst yöneticisi olarak tanımlanması, idari açıdan üst yöneticilere; hukuka uygunluk açısından da yetkili kılınmış mercilere hesap vermekle sorumlu olduğunu göstermektedir.

Bu anlamda harcama yetkililerinin Sayıştaya hesap verme sorumluluğu bulunmaktadır

MALİ SORUMLULUKLARI

5018 sayılı Kanunda harcama yetkilisi ifadesiyle bir program sorumlusuna ve statü hukukunda tanımlanan daire/birim amirine işaret edilmektedir.

Bu konumda olan yöneticilerin, 657 sayılı Kanununun 10. maddesinde belirtildiği gibi, amiri oldukları kuruluş ve hizmet biriminde kanun, tüzük ve yönetmeliklerle belirlenen görevleri zamanında ve eksiksiz olarak yapmaktan ve yaptırmaktan, maiyetindeki memurları takip ve kontrol etmekten görevli ve sorumlu tutulacakları da tabiidir.

Bu hükümler karşısında,

bütçeden yapılacak harcamalar konusunda 5018 sayılı Kanunda öngörülen harcama sürecinde tek ve tam yetkili olan, giderin yapılmasına karar vermekten ödeme aşamasına kadar tüm işlemleri emir ve talimatı çerçevesinde yürüten ve maiyetindekileri ve onların eylem ve işlemlerini gözetmek ve denetlemekle yükümlü olan harcama yetkilisi,

Sayıştaya karşı hesap verme konusunda tam ve doğrudan sorumludur.

•

Bu nedenle,

Harcama yetkililerinin,

1- Harcama talimatlarının ve buna konu olan

2-Harcamaların bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygunluğundan

sorumludurlar

Harcama Yetkisinin Devri Halinde Sorumluluk

5018 sayılı Kanununun 31. maddesinin birinci fıkrasında, harcama yetkilisi, bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisidir şeklinde tanımlanmış, dördüncü fıkrasında, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde merkez ve merkez dışı birimler ve görev unvanları itibarıyla harcama yetkililerinin belirlenmesine, harcama yetkisinin bir üst yönetim kademesinde birleştirilmesine ve devredilmesine ilişkin usul ve esasların Maliye Bakanlığınca belirleneceği öngörüldükten sonra,

Harcama yetkisinin devredilmesinin, yetkiyi devreden idari sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı hükme bağlanmıştır

5018 sayılı Kanununun 31.maddesinin dördüncü fıkrası hükmünden, harcama yetkililerinin

Harcama yetkilerini devretmeleri halinde,

harcama yetkililerinin mali sorumluluklarının devam ettiği sonucu çıkartılamaz.

Literatürde yetki devri halinde,

Yapılan işlemin yetki devredilenin işlemi olduğu ve dolayısıyla bu işlemde doğan sorumluluğun yetki devredilen makama geçtiği genel kabul gören bir husustur.

Anılan 31. maddenin harcama yetkisinin devri halinde idarî sorumluluğun sürmesini öngören hükmü, işin tabiatına da uygundur.

Zira, 5018 sayılı Kanunun üst yöneticilerin hesap verme sorumluluğuna ilişkin 11. maddesinin son fıkrasında, üst yöneticilerin, bu sorumluluğun gereklerini harcama yetkilileri, mali hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getireceklerinin belirtilmiş olması karşısında, harcama yetkililerinin idari sorumluluklarının sürmesi, işin gereğinden kaynaklanmaktadır.

Harcama yetkisini devreden harcama yetkilisinin mali sorumluluğunun bulunmaması, 5018 sayılı Kanunla öngörülen mali sorumluluk sisteminin de doğal bir sonucudur.

5018 sayılı Kanundan önceki mevzuatımızda mali sorumluluk için yegâne şart, mevzuata aykırılık olup, buna ilaveten zarar, kusur gibi başkaca bir şart öngörülmemiştir.

**Gerçekten, Kanununun 71. maddesinde,
Kamu zararı;**

Kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır şeklinde tanımlanarak kamu zararının belirlenmesinde esas alınacak unsurlar a-g işaretli bentlerde sayılmıştır.

Gerek bu madde gerek diğer maddeler nazara alındığında 5018 sayılı Kanuna göre mali sorumluluğun şartları şöylece sıralanabilir:

- Kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem, eylem bulunmalıdır.

-Ortada bir kamu zararı olmalıdır.

-Mevzuata aykırı karar, işlem ve eylemle zarar arasında bir illiyet olmalıdır.

Bu yeni sorumluluk sisteminde objektif kusursuz sorumluluk anlayışından vazgeçilmiş bulunmaktadır.

Harcama yetkilisinin, harcama yetkisini devretmesi halinde harcama yetkisi, devralana geçtiğinden harcama yetkisine ilişkin karar, işlem ve eylemler devir alan tarafından gerçekleştirilmekte, yetkisini devreden harcama yetkilisinin mevzuata aykırı karar alması, işlem yapması veya eylemde bulunması söz konusu olmamaktadır

Yetkisini devretmek suretiyle harcama sürecinin dışında kalan harcama yetkilisinin kasıt, kusur veya ihmalden de söz edilmesi mümkün bulunmamaktadır.

Mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemi bulunmayan kasıt, kusur veya ihmali söz konusu olmayan ve bu haliyle herhangi bir zarar ika etmesi de mümkün olmayan harcama yetkilisine malî sorumluluk yüklenmesi mümkün bulunmamaktadır.

Harcama yetkilisinin bu durumda sorumlu tutulması, hem 5018 sayılı Kanunla hem de hukukun genel ilkeleriyle bağdaştırılamaz.

Harcama yetkisinin devrinin yetkiyi devredenin idari sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

İdari sorumluluk, mali sorumluluğu içermez.

Zira idari sorumluluk ve mali sorumluluk ayrı kavramlar olup, idari sorumluluk, mali sorumluluğu içermemektedir.

Sayıştay açısından mali sorumluluğun bir tazmin sorumluluğu olmasına karşın,

31.maddenin dördüncü fıkrasında geçen idarî sorumluluk, 657 sayılı Kanunun 10.maddesi anlamında, Devlet memurlarının, amiri oldukları kuruluş ve hizmet birimlerinde kanun, tüzük ve yönetmeliklerle belirlenen görevleri zamanında ve eksiksiz olarak yapmaktan ve yaptırmaktan, maiyetindeki memurları yetiştirmekten, hal ve hareketlerini takip ve kontrol etmekten görevli ve sorumlu olduklarına dair yönetsel bir sorumluluktur.

Bahse konu 31. maddenin dördüncü fıkrasında harcama yetkisinin devrinin idari sorumluluğu kaldırmayacağı belirtilmektedir.

Bunun mefhumu muhalifinden harcama yetkisinin devri halinde, devredenın mali sorumluluğunun ortadan kalktığı anlaşılmaktadır.

Gerçekten Kanun Koyucu, harcama yetkisinin devri halinde mali sorumluluğun da sürmesini amaçlamış olsaydı, pekâlâ mali ve idari sorumluluğun ortadan kalkmayacağını açıkça ifade eder ya da yetki devrinin kapsayıcı şekilde sorumluluğu ortadan kaldırmayacağını belirtmekle yetinebilirdi.

Bu yapılmamış, sadece idari sorumluluğun ortadan kalkmayacağına vurgu yapılmıştır

Dolayısıyla, harcama yetkisinin devredilmesi, yetkiyi devreden idari sorumluluğunu kaldırmamakla birlikte, yetkiyi devreden harcama yetkilisinin malî sorumluluğunu ortadan kaldırmaktadır.

Bu nedenlerle, harcama talimatının kullanılmasından doğan sorumluluğun, harcama yetkisinin devredildiği görevliye ait olması gerekmektedir.

Görev Ayrılığı Nedeniyle Yetki Devrinde Harcama Yetkisinden Doğan Sorumluluk

- **Teşkilat yapısı ve personel durumu gibi nedenlerle harcama yetkililerinin belirlenmesinde güçlük bulunan idareler ile**
- **bütçelerinde harcama birimleri sınıflandırılmayan idarelerde**

harcama yetkisi,

üst yönetici veya üst yöneticinin belirleyeceği kişiler tarafından,

mahalli idarelerde İçişleri Bakanlığının,

diğer idarelerde ise Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine yürütülebilir .

Kanunun anılan hükmü uyarınca ya da bütçe kanunlarında yer verilen bazı hükümler ile idareler veya idarelerin değişik birimleri arasında iş ve hizmet ilişkisine bağlı olarak yapılan ödenek aktarımları ve buna bağlı olarak harcama süreçleri, genel harcama sürecinin dışına çıkabilmektedir.

Kanundan veya işin gereğinden kaynaklanan bu tür görev paylaşımlarında,

Aktarılan ödeneğin kullanım yetkisi ve bu ödenekle yerine getirilen işlemlerin gerçekleştirilmesi görevi, ödeneği devralan idareye veya birime geçeceğinden,

harcama yetkisinden doğan sorumluluğun da, genel harcama yetkililerinin sorumluluğu çerçevesinde, ödenek aktarımının yapıldığı idare veya birimin harcama yetkilisine ait olması gerekmektedir

Öte yandan, idare veya birimin teşkilat yapısı nedeniyle, personel ücretlerinin kuruluşun personel biriminde, kurumun elektrik su giderlerinin idari ve mali işler birimince ödenmesinde olduğu gibi, destek hizmet birimlerinde birleştirilen harcamalar için üst yöneticinin onayı ile harcama yetkisinin, destek hizmet birimi harcama yetkilisine verilmesi halinde de,

Harcama yetkisinden doğan sorumluluğun görev verilen destek hizmet birimi harcama yetkilisine ait olması gerekmektedir.

Bu nedenlerle,

Mevzuatta yer alan bazı hükümler nedeniyle kamu idareleri arasında veya idarenin değişik birimleri arasında iş ve hizmet ilişkisine bağlı olarak yapılan ödenek aktarmalarında,

Harcama yetkisinden doğan sorumluluğun, ödenek aktarılan birimin en üst yöneticisine ait bulunmaktadır

Vekâlet Görevi Nedeniyle Yetki Devrinde Harcama Yetkisinden Doğan Sorumluluk

Kanunda öngörülen harcama yetkilisinin izin, hastalık ve geçici görev gibi sebeplerle görevlerinde bulunmadığı durumlarda,

bu kişilerin yerine, mevzuatlarında öngören usulle vekâleten atanan kişi asilin tüm yetki ve sorumluluklarını taşıyacağından harcama yetkisini de kullanacaktır.

**Bu nedenle, harcama yetkilisinin yerine,
mevzuatında öngörülen usullere uygun olarak vekâleten atanan
görevlinin,**

**vekâlet ettiği göreve ait harcama yetkisini kullanmasından doğan
sorumluluğun bu görevi vekâleten yürüten görevliye ait
bulunmaktadır.**

GERÇEKLEŞTİRME GÖREVLİLERİNİN MALİ SORUMLULUKLARI

5018 sayılı Kanununun 33. maddesi uyarınca

Bütçeden bir giderin yapılabilmesi için iş, mal, veya hizmetin belirlenmiş usul ve esaslara uygun olarak alındığının veya gerçekleştirildiğinin görevlendirilmiş kişi veya komisyonlarca onaylanması ve gerçekleştirme belgelerinin düzenlenmiş olması gerekmektedir.

Bütçelerden bir giderin yapılabilmesi için iş, mal veya hizmetin belirlenmiş usul ve esaslara uygun olarak alındığının veya gerçekleştirildiğinin, görevlendirilmiş kişi veya komisyonlarca onaylanması ve gerçekleştirme belgelerinin düzenlenmiş olması gerekir.

Giderlerin gerçekleştirilmesi;

Harcama yetkililerince belirlenen görevli tarafından düzenlenen ödeme emri belgesinin harcama yetkilisince imzalanması ve tutarın hak sahibine ödenmesiyle tamamlanır.

Gerçekleştirme görevlileri, harcama talimatı üzerine; işin yaptırılması, mal veya hizmetin alınması, teslim almaya ilişkin işlemlerin yapılması, belgelendirilmesi ve ödeme için gerekli belgelerin hazırlanması görevlerini yürütürler.

Elektronik ortamda oluşturulan ortak bir veri tabanından yararlanmak suretiyle yapılacak harcamalarda, veri giriş işlemleri gerçekleştirme görevi sayılır.

Gerçekleştirme görevlileri, 5018 sayılı Kanun çerçevesinde yapmaları gereken iş ve işlemlerden sorumludurlar denilmektedir.

Bir mali işlemi gerçekleştirmede görevli olanların sorumluluğunun belirlenmesinde,

gerçekleştirme işlemi yapan memurun,

Yetkili ve görevli olması ve

Yapılan giderin de bu görevli tarafından düzenlenip imzalanan belgeye dayanıyor olması

Zorunludur.

Bir başka deyişle, yukarıda anılan belge ve imza olmadan ödeme emri belgesinin tamamlanmış sayılmaması gerekmektedir.

Aynı şekilde, belgeyi düzenleyen de gerçekleştirme konusunda yetkisinin bulunması ve harcama talimatı ile veya sair surette amir tarafından görevlendirilmiş olması gerekmektedir.

Bu anlamda gerçekleştirme belgelerinin hazırlanması, taslak metinlerin yazılması, temize çekilmesi, kaydedilmesi, bilgisayara giriş yapılması gibi yardımcı hizmetlerin gerçekleştirme görevi kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır

Ödeme Emri Belgesini Düzenlemekle Görevlendirilen Gerçekleştirme Görevlisinin Sorumluluğu

5018 sayılı Kanununun 33. maddesinin birinci fıkrası hükmü uyarınca

Ödeme emri belgesi, harcama yetkilisi tarafından belirlenen bir görevli tarafından düzenlenecektir.

Ödeme emri belgesi

Tek başına mali bir işlem sayılmamakla birlikte taahhüt ve tahakkuk aşamalarından sonra ödeme aşamasına geçilmesine esas teşkil etmektedir.

İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esasların 12 ve 13.maddelerinde,

Ödeme emri belgesi düzenleme görevi,

Ön mali kontrol kapsamında ele alınmakta ve kontrol edilmiş ve uygun görülmüştür şerhi çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Aynı esaslarda belirtildiği üzere, harcama yetkilileri, yardımcıları veya hiyerarşik olarak kendisine en yakın üst kademe yöneticileri arasından bir veya daha fazla sayıda gerçekleştirme görevlisini ödeme emri belgesi düzenlemekle görevlendirecek, ödeme emri belgesini düzenlemekle görevlendirilen gerçekleştirme görevlileri de, ödeme emri belgesi ve eki belgeler üzerinde ön malî kontrol yapacaklardır.

Bu nedenle ödeme emri belgesini düzenleyen gerçekleştirme görevlisinin yaptığı işlemler nedeniyle sorumluluk üstlenmesi tabiidir.

Ayrıca, harcama birimlerinde süreç kontrolü yapılarak her bir işlem daha önceki işlemlerin kontrolünü içerecek şekilde tasarlanıp uygulanacak, mali işlemlerin yürütülmesinde görev alanlar, yapacakları işlemde önceki işlemleri de kontrol edeceklerdir.

Bu bağlamda ödeme emri belgesini düzenlemekle görevlendirilen gerçekleştirme görevlileri de, ödeme emri belgesi ve eki belgeler üzerinde ön mali kontrol yaparak, ödeme emri belgesi üzerine Kontrol edilmiş ve uygun görülmüştür şerhi düşüp imzalayacaklardır.

•

**Bu nedenle ödeme emri belgesini düzenleyen görevli,
gerçekleştirme belgelerinin ödeme emri belgesine
doğru aktarılması yanında, düzenlediği belge ile birlikte
harcama sürecindeki diğer belgelerin doğruluğundan ve
mevzuata uygunluğundan da sorumludur**

**Aslî bir gerçekleştirme belgesi olan ödeme emri belgesini düzenleyen
sıfatıyla imzalayan gerçekleştirme görevlisinin,
düzenlediği belge ile birlikte harcama sürecindeki diğer belgelerin
doğruluğundan ve mevzuata uygunluğundan
harcama yetkilisi ile birlikte sorumlu tutulması gerekmektedir.**

Ödeme Emri Belgesine Eklenmesi Gereken Taahhüt ve Tahakkuk Belgelerine İlişkin Sorumluluk

5018 sayılı Kanununun 33. maddesi uyarınca,

Bütçeden bir giderin yapılabilmesi için iş, mal veya hizmetin belirlenmiş usul ve esaslara uygun olarak alındığının veya gerçekleştirildiğinin görevlendirilmiş kişi veya komisyonlarca onaylanmış ve gerçekleştirme belgelerinin düzenlenmiş olması gerekmektedir.

Öte yandan anılan maddede, bir mali işlemin gerçekleştirilmesinde görevli olanların sorumluluğunun belirlenmesinde, bu görevlilerin yetkili ve görevli olması ve yapılan giderin de bu görevlilerce düzenlenen belgeye dayanıyor olması hususlarına bakılması gerekmektedir.

Yani mali işlemin gerçekleştirilmesinde, görevli olanların imzası olmadan ödeme belgesinin tamamlanmış sayılmaması gerekmektedir.

Bu nedenle, ödeme emri belgesine eklenmesi gereken taahhüt ve tahakkuk işlemlerine ilişkin fatura, beyanname, tutanak gibi gerçekleştirme belgelerini düzenleyen veya bu belgeleri kabul eden gerçekleştirme görevlilerinin,

bu görevleriyle ilgili olarak yapmaları gereken iş ve işlemlerle sınırlı olarak harcama yetkilisiyle birlikte sorumlu tutulmaları gerekmektedir.

Kurul, Komisyon veya Benzeri Bir Organca Düzenlenen Gerçekleştirme Belgelerinde Sorumluluk

5018 sayılı Kanununun 33. maddesi uyarınca mali işlemin gerçekleştirilmesinde görevli olanların sorumluluğu, bu işlemleri yetkili ve görevli olarak yapmalarına ve yapılan giderin bu kişilerce düzenlenen belgeye dayanılarak yapılması hususlarına göre belirlenmektedir.

Bu nedenle mevzuatına göre oluşturulan kurul, komisyon veya benzeri bir organ tarafından düzenlenen keşif, rapor, tutanak, karar veya ödemeye esas benzeri belgelerden doğacak sorumluluğa,

işlemi gerçekleştiren ve bu belgeyi düzenleyip imzalayan kurul üyelerinin de dahil edilmeleri ve bu işlem nedeniyle harcama yetkilisiyle birlikte sorumlu tutulmaları gerekmektedir.

Elektronik Ortamda Oluşturulan Ortak Veri Tabanına Bilgi Girişine Esas Olacak Belgelere İlişkin Sorumluluk

5018 sayılı Kanununun 33/3 maddesinde

Elektronik ortamda oluşturulan ortak bir veri tabanından yararlanmak suretiyle yapılacak harcamalarda, veri giriş işlemleri gerçekleştirme gorevi sayılır.

Kanunun anılan maddesine dayanılarak çıkarılan ve 31.12.2005 tarihli ve 26040 sayılı 3. mükerrer Resmî Gazetede yayımlanan Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5.maddesinin 4 ve 5. fıkralarında

Elektronik ortamda oluşturulan ortak bir veri tabanından yararlanmak suretiyle yapılacak harcamalarda, veri giriş işlemleri gerçekleştirme görevi sayıldığından, ödeme belgesine ayrıca bu verileri kanıtlayıcı belge bağlanmaz.

Yönetmeliğin söz konusu hükmüne göre 28.9.2006 tarihli ve 26303 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Hakkında Genel Tebliğde de,

Veri giriş işlemlerinin gerçekleştirme görevi sayılacağı, ödeme belgesine aylık bordroların bağlanmayacağı, değişikliklere ilişkin kanıtlayıcı belgelerin ödeme belgesine bağlanacağı belirtilmiştir.

Ortak veri tabanına girilen verilerin doğruluğu halinde, çıktının doğruluğu sistemce güvenceye bağlandığından, elektronik ortamdan alınan çıktının sıhhati, doğrudan doğruya veri girişinin doğruluğuyla ilgili bulunmaktadır.

Bu nedenlerle,

Elektronik ortamda oluşturulan veri tabanından yararlanılarak yapılacak harcamalarda,

Sisteme girilecek verilerin bulunduğu belgeleri düzenleyen ve imzalayan görevlilerin, bu işlemle ilgili gerçekleştirme görevlisi olarak kabul edilmesi ve yaptığı işlemlerden harcama yetkilisi ve sorumluluğu bulunan diğer gerçekleştirme görevlileriyle birlikte sorumlu tutulmaları gerekmektedir.

Muhasebe Yetkilisinin Görev ve Sorumlulukları

Muhasebe yetkilisinin harcama sürecindeki rolü belge kontrolü ve ödeme olarak görülmekte ise de,

kuruluş muhasebesinin genel düzenlemesi ve yönetim dönemi hesabının verilmesi bakımından bu görevlinin özel bir yeri ve işlevi vardır.

Bu itibarla Sayıştaya karşı sorumluluk noktasında muhasebe yetkilisinin sorumluluğunun ayrıntılı olarak ele alınması gerekmektedir.

Muhasebe Yetkilisinin İmza Kontrol Görev ve Sorumluluğu

5018 sayılı Kanununun 61. maddesi uyarınca muhasebe yetkilisinin, ödeme aşamasında, ödeme emri belgesi ve eki belgeler üzerinde yetkililerin imzasını arama yükümlülüğu bulunmaktadır.

Bu nedenle;

- Ödeme aşamasında, ödeme emri belgesi üzerinde harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlisinin imzaları olmakla birlikte, ödeme emri belgesi eki belgeler üzerinde herhangi bir imza eksigi varsa muhasebe yetkilisinin, ödeme emri belgesi üzerinde imzası bulunan harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlisiyle birlikte sorumlu tutulması gerekir.

Ödeme emri belgesi üzerinde harcama yetkilisi veya gerçekleştirme görevlisinden sadece birinin imzası varsa, muhasebe yetkilisinin, imzası bulunan görevliyle birlikte sorumlu tutulması gerekir.

Ödeme emri belgesi üzerinde harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlisinin imzaları yoksa muhasebe yetkilisinin, tek başına sorumlu tutulması gerekir.

Ödemeye Esas Belgelerin Eksikliği ve Maddi Hata Bulunması Durumunda Sorumluluk

5018 sayılı Kanununun 61. maddesi ile Muhasebe Yetkililerinin Eğitimi, Sertifika Verilmesi ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 29. maddesinde,

Muhasebe yetkilisinin taahhüt ve tahakkuk aşamaları tamamlanmış, ödeme emri belgesi düzenlenmiş ve ön mali kontrolden geçerek ödenmek üzere muhasebe birimine gelmiş bulunan gider ve muhasebe belgeleri ile ön ödeme belgeleri üzerinde, ödemeye ilişkin belgelerin tamam olup olmadığını ve maddi hata bulunup bulunmadığını kontrol etmekle yükümlü olduğu, ilgili mevzuatında belirtilen belgeler dışında belge aramayacağı ve sorumlusunun görevi gereği incelemesi gereken belgelerle sınırlı olduğu belirtilmektedir.

5018 sayılı Kanununun 33. maddesi uyarınca bütçeden bir giderin yapılabilmesi için iş, mal veya hizmetin belirlenmiş usul ve esaslara uygun olarak alındığının veya gerçekleştirildiğinin görevlendirilmiş kişi veya komisyonlarca onaylanmış ve gerçekleştirme belgelerinin düzenlenmiş olması gerekmektedir.

Bu çerçevede gerçekleştirme görevlilerinin, harcama talimatı üzerine işin yaptırılması, mal veya hizmetin alınması, teslim almaya ilişkin işlemlerin yapılması, yanında bu işlemlerin belgelendirilmesi ve ödeme için gerekli belgelerin hazırlanması görevi de bulunmaktadır.

Dolayısıyla ödemeye esas teşkil eden belgelerdeki noksanlıklardan gerçekleştirme görevlisinin sorumlu olmadığı söylenemez.

Öte yandan, giderin taahhüt ve tahakkuk aşamalarına ait olup, çeşitli gerçekleştirme görevlilerinin kendi yasal görevleri çerçevesinde düzenledikleri ve imzaladıkları belgelerdeki maddi hatalardan muhasebe yetkilisi de sorumlu tutulmaktadır.

Bu olgu, Muhasebe Yetkililerinin Eğitimi, Sertifika Verilmesi ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 29. maddesinin 4. fıkrasında;

Muhasebe yetkililerinin maddi hataya ilişkin sorumlulukları; bir mali işlemin muhasebeleştirilmesine dayanak teşkil eden karar, onay, sözleşme, hakediş raporu, bordro, fatura, alındı ve benzeri belgelerde; gelir, alacak, gider ya da borç tutarının tespit edilmesine esas rakamların hiçbir farklı yoruma yer vermeyecek biçimde, bilerek veya bilmeyerek yanlış seçilmesi, oranların yanlış uygulanması, aritmetik işlemlerin yanlış yapılması ve muhasebeleştirmeye esas toplamlarının muhasebeleştirme belgesinde ilgili hesaplara noksan veya fazla kaydedilmek suretiyle yapılan yersiz ve fazla alma, verme, ödeme ve gönderilmesiyle sınırlıdır.

Teknik nitelikteki belgelerde, bu niteliğe ilişkin olarak yapılmış maddi hatalardan bu belgeleri düzenleyen ve onaylayan gerçekleştirme görevlileri sorumlu olup, muhasebe yetkililerinin bu belgelere ilişkin sorumlulukları aritmetik işlemlerdeki yanlışlıklarla sınırlıdır. biçiminde,.

30.maddesinde de, ödeme emirleri, muhasebe birimine geliş tarihinden itibaren, en geç 4 iş günü içinde incelenir, uygun bulunanlar muhasebeleştirilerek tutarları hak sahiplerinin banka hesabına aktarılır. Eksik veya hatalı olan ödeme emri belgesi ve eki belgeler, düzeltilmek veya tamamlanmak üzere en geç, hata veya eksikliğin tespit edildiği günü izleyen iş günü içinde gerekçeleriyle birlikte harcama yetkilisine yazılı olarak gönderilir. Hata veya eksiklikleri tamamlanarak tekrar muhasebe birimine verilenler, en geç 2 iş günü sonuna kadar incelenerek muhasebeleştirme ve ödeme işlemi gerçekleştirilir.

Yönetmeliğin yukarıya alınan maddesinde ifade edildiği gibi,

Bir mali işlemin muhasebeleştirilmesine dayanak teşkil eden belgelerde gelir, alacak, gider ya da borç tutarının tespit edilmesine esas rakamlardaki açık, kolayca görülebilen ve yorum gerektirmeyen hatalar maddi hata olarak nitelendirilmektedir.

Söz konusu mevzuat hükümleri karşısında, ödemeye esas teşkil etme niteliği bulunan, fakat gider evrakı arasında yer almayan bir belge nedeniyle ortaya çıkan kamu zararı ile giderin taahhüt ve tahakkuk aşamalarına ait olup çeşitli gerçekleştirme görevlilerinin kendi yasal görevleri çerçevesinde düzenledikleri ve imzaladıkları belgelerdeki açık ve kolayca görülebilen ve yorum gerektirmeyen maddi hatalardan muhasebe yetkilisinin, harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlisiyle birlikte sorumlu tutulması gerektiğine, hatanın bariz olup olmadığı hususunun ise yargı dairelerince kararlaştırılacak bir husus olduğuna çoğunlukla

Muhasebe Yetkilisinin Gideri Hak Sahibine Ödeme Görevi

Muhasebe yetkilisi tahakkuk ettirilmiş gideri hak sahibine ödemek ve ödeme yaparken hak sahibinin kimliğini kontrol etmekle görevlidir.

Muhasebe yetkilisi mutemetlerinin hesabına bakmak ve onları aklamak, Kanunun 61. maddesinin son fıkrasına göre, muhasebe yetkilisinin görevi olduğundan, gideri hak sahibine ödemedен doğan sorumlulukta mutemetlerin Sayıştaya karşı sorumlu kabul edilmemesi gerekmektedir.

Bu nedenle, hak sahibi olmayan kişilere ödeme yapılması nedeniyle ortaya çıkan kamu zararından, doğrudan ve tek başına muhasebe yetkilisinin sorumlu tutulması gerektiğine

Muhasebe Yetkilisinin Gelir ve Alacakları Tahsil Görevi

Muhasebe hizmeti; gelirlerin ve alacakların tahsili, giderlerin hak sahiplerine ödenmesi, para ve parayla ifade edilebilen değerler ile emanetlerin alınması, saklanması, ilgililere verilmesi, gönderilmesi ve diğer tüm malî işlemlerin kayıtlarının yapılması ve raporlanması işlemleridir. şeklinde tanımlanmış;

aynı Kanununun 60. maddesinde de, ilgili mevzuatı çerçevesinde idare gelirlerini tahakkuk ettirmek, gelir ve alacaklarının takip ve tahsil işlemlerini yürütmek muhasebe biriminin görevleri arasında sayılmıştır.

Muhasebe Yetkililerinin Eğitimi, Sertifika Verilmesi ile alışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 23. maddesinde,

gelirleri ve alacakları ilgili mevzuatına göre tahsil etmek, yersiz ve fazla tahsil edilenleri ilgililerine iade etmek .. muhasebe yetkilisinin görevlerinden kabul edilmiş,

aynı Yönetmeliğin 32. maddesinde de idarelerce ilgili kanunlarına göre tarh ve tahakkuk ettirilerek tahsil edilebilir hale gelmiş kamu gelir ve alacaklarının yükümlüleri ve sorumluları adına ilgili hesaplara kaydedilerek tahsil edilmesinden muhasebe yetkilisinin sorumlu olduğu açıkça ifade edilmiştir.

Açıklanan nedenlerle,

idarelerce ilgili kanunlarına göre tarh ve tahakkuk ettirilerek tahsil edilebilir hale gelmiş kamu gelir ve alacaklarının takip ve tahsil edilmesinden

muhasabe yetkilisinin tek başına sorumlu olması gerekmektedir.

Mali Sorumluluğunun Doğması

- 5018 sayılı Kanun; kontrol, denetim ve incelemeler sonucu tespit edilen kamu zararlarının tahsil edileceğini düzenlemesine rağmen, 6085 sayılı Kanun çerçevesinde Sayıştay denetçileri tarafından gerçekleştirilen denetimler sonucu ortaya çıkarılan kamu zararlarının yargı kararı olmaksızın tahsil edilme imkanı yoktur.
- Zira 6085 sayılı Kanununun 7.maddesine göre **sorumluların mali sorumluluğu**, kamu zararını ortaya çıkaran denetçilerin tespitleri ile değil **ilamla doğmaktadır**.

Mali Sorumluluğunun Doğması

- Sayıştay denetçileri tarafından sorumluların hesap ve işlemleri üzerinde yapılan incelemeler sonucu kamu zararı olduğu ileri sürüldüğü takdirde, söz konusu iddialar “**sorgu**” denen kamu zararına yönelik denetçi tespitini, konunun mevzuata aykırılığını ve zararın tutarını da içeren bir yazı ile sorumlulara tebliğ edilecektir.
- Sorumlular tarafından gönderilen savunma niteliğindeki cevabi yazılar incelendikten sonra yargılamaya esas rapor düzenlenecek ve söz konusu iddialar hesap mahkemesi olan daireler tarafından kamu zararı açısından yargılanacaktır.

Mali Sorumluluğunun Doğması

- 6085 sayılı Kanun ve Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde **Sayıştay denetçileri tarafından tespit edilen kamu zararlarının doğrudan tahsil edilme imkanı bulunmamaktadır.**
- 5018 sayılı Kanun; kontrol, denetim ve incelemeler sonucu tespit edilen kamu zararlarının tahsil edileceğini düzenlemesine rağmen, 6085 sayılı Kanun çerçevesinde Sayıştay denetçileri tarafından gerçekleştirilen denetimler sonucu ortaya çıkarılan **kamu zararlarının yargı kararı olmaksızın tahsil edilme imkanı yoktur.**
- Zira 6085 sayılı Kanun'un 7. maddesine göre **sorumluların mali sorumluluğu,** kamu zararını ortaya çıkaran denetçilerin tespitleri ile değil, **ilamla doğmaktadır.**
- Bu nedenle Sayıştay denetçileri tarafından ortaya çıkarılan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri kamu zararı olarak değil, **“kamu zararı iddiası”** olarak nitelendirmek gerekmektedir

Kusurlu Sorumluluk

- **5018 sayılı Kanun, mali sorumluluk açısından kusursuz sorumluluğu reddederek kamu zararının varlığı için kasıt, kusur veya ihmalin varlığını şart koşmaktadır.** Kasıt, kusur veya ihmalin olmaması hallerinde ise, kamu zararı oluşmayacağından kamu zararının sonuçlarını düzenleyen hukuki sonuçlarda kamu görevlilerine uygulanmayacaktır.
- **Kusursuz sorumluluk,** hukuki sonuç doğuran bir eylem veya işlemde bulunanların fiilinde kusur aranmadan sorumlu tutulmasıdır ki buna **sebepsiz-objektif sorumluluk** da denir.
- **Kusurlu sorumluluk,** hukuk sonuç doğuran bir eylem veya işlemde bulunanların kusurlu fiilinden sorumlu tutulmasıdır. Unsurları, hukuka aykırı yani haksız fiil, kusur, zarar ve illiyet bağıdır.

Kusurlu Sorumluluk

- **Kusur**, hukukun en muğlak kavramlarından biri olup kanun tarafından tarif edilmemiş, tayini hukuk ilmine ve içtihatlarla bırakılmıştır.
- Literatürde kusur üst başlık olarak kullanılmakta, kasıt ve ihmâl ise kusurun çeşitlerini ifade etmektedir. Literatüre uygun olarak hem ceza hukukunda hem de borçlar hukukunda kasıt ve ihmâl, kusurun dereceleri olarak ele alınmıştır. Yargıtay da emsal kararlarında kasıt ve ihmâlin haksız fiil sorumluluğunun kurucu ögesi olan kusurun iki ayrı çeşidini oluşturduğunu kabul etmektedir.
- Oysa 5018 sayılı Kanun bu üç kavramı birlikte kullanmıştır. Kanun'da yapılan düzenlemeye göre kamu zararı kararı verebilmek için kasıt ya da ihmâlin varlığını ispatlamak gerekmektedir ki bu husus ceza yargılamasının uzmanlık alanına giren suçun manevi unsuru konusunun kapsamına girmektedir. Oysa sorumlunun ceza hukukundaki anlamıyla kusurunun olup olmadığının araştırılması, Sayıştay yargısının konusu değildir.

Kusurlu Sorumluluk

Dolayısıyla, kamu zararından söz edebilmek için kamu görevlisinin kusurunun varlığının, yani kasti ya da ihmali bir davranışının ortaya konulması gerekir.

Kamu görevlisinin kasti davranışında kişisel kusur zaten vardır.

Kişisel kusurun yanında hizmet kusurunun baskın olduğu durumlarda ise kamu zararından söz edilmemesi gerekir.

Hizmet Kusuru

- Hizmet kusuru idarenin objektif olarak sorumluluğuna işaret etmektedir. Burada idarenin işleyişinde, örgütlenişinde, denetiminde veya organizasyonundaki bir eksiklik, aksaklık hizmet kusuru olarak karşımıza çıkmaktadır
- Hizmet kusurunda kamu görevlilerinin belirlenmesine gerek yoktur.
- Hizmet kusuru doğrudan doğruya ve aslen idarenin sorumluluğunu gerektiren bir kusurdur.
- Başka bir ifadeyle hizmet kusuru; hizmetin kurulmasında, düzenlenmesinde, yürütülmesinde, teşkilatlandırılmasında, personelinde veya denetiminde ortaya çıkan düzensizlik, bozukluk, aksaklık, veya hizmete tahsis olan teçhizatın yetersiz, elverişsiz, kötü olması gibi kamu hizmetinin yapısından, işleyişinden ya da vasıtalarından kaynaklanan objektif bir sorumluluktur
- Hizmet kusuru sayılan halleri; **hizmetin kötü işlemesi, geç işlemesi ve hiç işlememesi** şeklinde üçe ayırabiliriz.

Yüksek Mahkemelerin Kamu Zararına Bakışları

- **DANIŞTAYIN KAMU ZARARINA BAKIŞI**
- Çeşitli kanunlarda ve 5018 sayılı Kanununun 71. madde dışındaki maddelerinde bulunan kamu zararına ilişkin düzenlemelerin varlığına rağmen **Danıştay, kamu zararının kapsamı konusunda oldukça dar bir yorumu** tercih etmektedir.
- **Danıştay 2.** Dairesinin bir kararına göre 5018 sayılı Kanun'un 71. maddesinin birinci fıkrasında kamu zararı tanımı yapılmış, ikinci fıkrada ise birinci fıkrada tanımlanan hususların geçerli olacağı haller belirlenmiştir.

Yüksek Mahkemelerin Kamu Zararına Bakışları

- 5018 e göre kamu zararını belirlemek için anılan maddenin 2. fıkrasına bakmak gerekmektedir.
- Bu durumda 71. Maddenin 1. Fıkrasındaki “mevzuata aykırı karar, işlem, eylem veya ihmâl” ibaresini 2. Fıkra ile belirlenen kapsam dahilinde gerçekleştirilen karar, işlem veya eylem veya ihmâl olarak anlamak gerekmektedir
- Bu itibarla 5018 sayılı Kanun’un kamu zararı kapsamı; kamu kaynakları kullanılarak piyasadan mal ve hizmet satın alınması sırasında fazla ödeme yapılması, idarenin gelirlerinin tahsili sırasında mevzuata aykırı davranılması ve mevzuatta öngörülme-yen bir ödeme yapılması suretiyle yol açılan zararlarla sınırlıdır. (Danıştay 2. DK. 2010/a ve b).

Yüksek Mahkemelerin Kamu Zararına Bakışları

- Danıştay kararına göre (Dnş. 2. D., 27.12.2010 tarih ve 2010/6876 E., 2010/5111 No.lu Karar.) kamu görevlilerine yapılan fazla veya yersiz ödemelerin kamu zararı niteliğinde olmadığı belirtilmiştir.
- **Kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin (bu ödemelerde kusur,kasıt ve ihmalden de sözedilemez)** geri alımında Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 tarih ve E.1968/8 K.1973/1 sayılı kararın uygulanması gerektiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla söz konusu ödemeler kamu kaynağında bir azalmaya neden olmakla birlikte kamu zararı olarak değerlendirilmemektedir.

DANIŞTAY İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME KARARI

- [Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 22.12.1973 gün E:1968/8 K:1973 /14 sayılı kararında](#) zetle; İdarenin, hatalı terfi veya intibak iŐlemine dayanarak ödediği meblağın istirdadına, bir mahkeme kararına lüzum olmadan karar verilebileceği ve bu karara karşı açılacak davaların çözümünün Danıştay'ın görevi içinde olduğu; İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde, süre aranmaksızın terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği; belirtilen istisnalar dışında kalan ödemelerin istirdadının, hatalı ödemenin yapıldığı tarihten baŐlamak üzere dava açma süresi içinde kabil olduğu ve dava açma süresi geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği kabul edilmiştir. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca; idarece memura yapılan haksız ödemelerin dava açma süresi içerisinde istenebileceği, bu süre geçtikten sonra ise ancak yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde ödemenin geri alınabileceği kabul edilmiş ve yerleŐik idari yargı kararları da bu doğrultuda istikrar bulmuŐtur.

DANIŞTAY İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME KARARI

- İdarenin yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hileli hallerinde, süre şartı aranmaksızın kanunsuz terfi veya intibaka dayanılarak yapılan ödemelerin her zaman alınabileceğine
- Bunun dışındaki hallerde dava açma süresi için de alınabileceğine, süre geçtikten sonra tahsis edilemeyen tutarın sebep olan kamu görevlisinden tahsili gerekir.
- Memurun gerçek dışı beyanı veya hileli hallerinde zaten kamu görevlisinin kasıt, kusur ve ihmali olmayacağından kamu zararı oluşturmaz. Bunun sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre tahsili gerekir.

Yüksek Mahkemelerin Kamu Zararına Bakışları

- **YARGITAY VE UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KAMU ZARARINA BAKIŞ AÇISI**
- Ancak bu son konuyla ilgili olarak **Yargıtay** 3'üncü Hukuk Dairesi temyiz mercii olarak; hatalı ödemelerin gerek ödeme yapılan kişilerden, gerekse ödemeyi yapandan geri alınamamasının idareyi işlemez duruma getireceği gerekçesiyle yapılan fazla ödemenin 5018 sayılı Kanun'un 71'inci maddesinde tanımlanan kamu zararı kapsamında olduğuna (Yargıtay 3. HDK, 2010) karar vermiştir.
- **Uyuşmazlık Mahkemesi** anlaşmazlığın; idarece yapılan yersiz ödemenin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri istenebileceği gerekçesiyle kamu görevlisine yapılan fazla ödemenin geri alınmasına ilişkin işlemin kabulü ve hüküm uyuşmazlığının bu yönde giderilmesine (Uyuşmazlık Mhk. K, 2014) karar vermiştir.
- Danıştay içtihatlarının aksine bu kararda; kamu personeline yapılan yersiz ödeme nedeniyle kamu kaynağında meydana gelen eksilmeler 5018 sayılı Kanun'un 71'inci maddesinde tanımlanan kamu zararı kapsamında değerlendirilmiştir

Yüksek Mahkemelerin Kamu Zararına Bakışları

- **SAYIŞTAYIN KAMU ZARARINA BAKIŞI**
- **Sayıştay** tarafından kamu zararı kararı verilebilmesi için; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemin bulunması; bu işlem veya eylem sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması ve bu durum ile karar veya eylem arasında illiyet bağının bulunması şartlarının birlikte oluşması gerekmektedir.
- 5018 sayılı Kanun'da kamu zararı kavramından bahsedilirken kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden bahsedilmekteyse de kavramların tanımının yapılmamış olması nedeniyle bu kavramların neyi ifade ettiği ve Sayıştay tarafından nasıl belirleneceği konusunda sorunlar yaşanmaktadır.

Kamu Zararı- Görevi Kötüye Kullanma Suçu

- Kamu zararı ile ilgili 71. madde metninde geçen **kasıt, kusur ve ihmalin ceza hukukundaki kavramlar olup olmadığı konusu** cezai sorumluluk açısından da önem kazanmaktadır. Zira 5237 sayılı TCK'nın 257. maddesinde **kamunun zararına kasıtlı olarak** sebebiyet veren kamu görevlilerinde olduğu gibi **ihmal suretiyle** kamunun zararına **neden olan** kamu görevlileri için de hapis cezası düzenlenmiştir.
- **TCK Madde 257:**
- *(1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya **kamunun zararına** neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*
- *(2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya **kamunun zararına** neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır*

Kamu Zararı- Görevi Kötüye Kullanma Suçu

- Söz konusu maddenin ilk iki fıkrasında kamu zararı diğer unsurlarla birlikte suçun unsuru olarak zikredilmiş bulunmaktadır.

5018 Sayılı Kanun'un 71'inci Maddesine Göre Kamu Zararının Unsurları	Ceza Kanunu'nun 257'nci Maddesinin (1) ve (2) Fıkrası Unsurları	Açıklama
Fail: Kamu görevlisi.	Fail: Kamu görevlisi	Ceza Kanunu açısından kamu görevlisi kavramı daha genişdir ve 5018 sayılı Kanun'un 71'inci maddesindeki kamu görevlisini de kapsamaktadır
Kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmalinin olması	Bu suçlar kasten işlenebilir. Ancak kasti suçun icrai ve ihmali olması açısından cezası değişmektedir.	Cezai sorumluluk için failin kusurlu olması esastır.
Mevzuata aykırı karar, işlem ve eylemlerin varlığı	257/1:Görevinin gereklerine aykırı hareket etmek 257/2: Görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstermek	Mevzuata aykırı karar, işlem ve eylemlerin varlığı, bu kararı veren, işlemi gerçekleştiren veya eylemi yerine getiren kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı hareket etmesidir. Görevi ihmal ve geciktirme de genel anlamda görev gereklerine aykırı davranmaktır.
Kamu kaynağında artışa engel veya azalışa sebep olunması..	Kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir kazanç sağlanması	Ceza Kanunu açısından kamu zararı kavramı daha geniştir. 5018 sayılı Kanun'un 71'inci maddesindeki kamu

Kamu Zararı- Görevi Kötüye Kullanma Suçu

- Tabloda görüleceği üzere 5018 sayılı Kanun'un 71'inci maddesinde düzenlenen kamu zararını oluşturan unsurlar aynı zamanda kamu zararına sebep olan fiilin icrai ya da ihmali olup olmamasına göre TCK'nın 257'nci maddesinin 1'inci veya 2'nci maddesinde düzenlenmiş bulunan suçun oluşmasına da sebep olmaktadır.
- **Burada suçun unsurları arasında oluşup oluşmadığı tartışılabilir unsur, suçun manevi unsurunu oluşturan kasttır.** Kamu zararının tanımında kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmalinin olması zorunlu unsurdur. Ceza sorumluluğu için failin kusurunun bulunması şarttır. "Kusursuz ceza olmaz." ilkesi ceza hukukunun temel ilkelerindedir. Kast ise kural olarak her suçun zorunlu unsurudur. TCK'nın 257'nci maddesinin 1'inci fıkrasında düzenlenmiş suçun oluşması için icrai hareketle işlenmiş fiilin bulunması, 2'nci fıkrasında düzenlenmiş bulunan suçun oluşması için ise ihmali hareketle işlenmiş bir fiilin bulunması gerekir.
- Bütün bu hususlar dikkate alındığında 5018 sayılı Kanun'un 71'inci maddesinde düzenlenen kamu zararı oluştuğunda (257'nci maddedeki suç tali ve tamamlayıcı bir suç olduğundan kamu zararının oluşumuna sebep olan kamu görevlisinin fiili, Ceza Kanunu'nda ayrıca suç olarak tanımlanan hâllere uymuyorsa) 257'nci maddenin 1'inci veya 2'nci fıkrasına göre suç oluşturacaktır

Kamu Zararı- Türk Ceza Kanunu

- **TCK 257 ile İlgili Değerlendirmeler**
- Bazı değerlendirmelere göre kamunun zararı ile kamu zararı aynı şeyler değildir. Mesela teknik ve hukuki olarak kamu zararı sayılmayan durumlar da kamu kaynağında eksilmeye neden olabilmektedir. Kamu zararı bütün genel yönetimi kapsayan idareler ve zarara oluşturabilen bütün konuları kavramaz.
- Bu kavramların aynı şeyi ifade ettiğinin kabulü durumunda Sayıştay tarafından kararlaştırılan her kamu zararının aynı zamanda ceza hukuku açısından suç teşkil ettiği düşünülebilirse de her kamu zararı kararı sonrasında sorumlular hakkında bir de cezai sorumluluk değerlendirmesine başvurmak ne kabul edilebilir ne de uygulanabilir bir durum değildir.
- Burada kamu zararı oluşumunun TCK açısından değerlendirmesi yapılırken kasdi veya ihmali olup olmadığı açısından değerlendirmek uygun görülmektedir. Yoksa kamu zararına sebebiyet veren kamu görevlilerinin ciddi anlamda mağduriyeti söz konusu olabilecektir.
- **Uygulamada Sayıştay ilamları ile kamu zararına hükmedilmesi durumunda açıkça suiistimal bulunan/bulunduğu düşünülen kamu zararlarının varlığı halinde konu yargısal işlemler için ilgili idarelere ön inceleme için gönderilmektedir.**

Haksız Fiil- Kamu Zararı

- Kamu mali yönetiminde kamu zararı kavramı Borçlar Kanunundaki haksız fiil sorumluluğuna paralel bir şekilde düzenlenmiştir.
- Özel hukuk alanında, kişiler arasındaki borç ilişkilerini düzenleyen Borçlar Kanunu'na göre genel olarak borcun üç kaynağı vardır. Bunlar:
 1. Sözleşmeden doğan borçlar (Borçlar Kanunu Md. 1-40)
 2. Haksız fiilden doğan borçlar (Borçlar Kanunu Md. 41-60)
 3. Sebepsiz zenginleşmeden doğan borçlardır (Borçlar Kanunu Md. 61- 66) .

Haksız Fiil- Kamu Zararı

- Genel borç kaynaklarından haksız fiilden doğan borçlar 5018 sayılı Kanun'da belirtilen kamu zararı kavramı ile belli unsurları itibariyle örtüşmektedir.
- Haksız fiil, hukuka aykırı bir eylemle başkasına zarar verilmesidir.
- Haksız fiilden söz edilebilmesi için, şu dört unsurun birlikte bulunması zorunludur:
 - 1-Ortada hukuka aykırı bir fiil bulunmalıdır. **(Hukuka Aykırı Eylem)**
 - 2-Fiili işleyenin kusurudur. **.(Kusur)**
 - 3-Kusurlu şekilde işlenen ve hukuka aykırı olan bu fiil nedeniyle bir zarar doğmalıdır. **(Zarar)**
 - 4-Doğan zarar ile hukuka aykırı fiil arasında nedensellik bağı bulunmalıdır. **(İlliyet Bağı)**
- Bu unsurların tümünün bir arada bulunmadığı, bir veya birkaç unsurun eksik olduğu durumlarda, haksız fiilin varlığından söz edilemez

Haksız Fiil- Kamu Zararı

- Haksız fiilde tazminat yükümlülüğünün doğabilmesi için hukuka aykırı bir fiilden ötürü zarar doğmuş olmalıdır. Hukuka aykırı fiilden dolayı zarar oluşmamış ise tazminat ödenmesi istenemez. Burada öngörülen zarar maddi zarardır.
- Haksız fiil sorumluluğunda istisnaları bulunmakla birlikte genel anlamda kural olarak kusur ilkesi (subjektif sorumluluk ilkesi) benimsenmiştir. Yani haksız bir fiil ile başkasına zarar veren kişi ancak kusurlu ise bu zararı tazmin etmekle yükümlüdür.

Haksız Fiil- Kamu Zararı

- **Kusur** kast ve ihmal olmak üzere ikiye ayrılır.
- **Kast:** Hukuk kurallarını bilerek çiğneme arzusudur. Hukuka aykırı sonucun istenmesi halinde kast vardır.
- **İhmal:** Hukuk düzeninin emir ve yasaklarına aykırı hareket eden kimse, kasten değil de gerekli özeni göstermemesi ve gerekli önlemleri almaması suretiyle oluşan haksız eylemi yüzünden bir zararın doğmasına neden olmuşsa, bu halde de zararı gidermekle sorumlu olur. Zira bu zarar, kendi ihmali sonucunda meydana gelmiştir. İhmalin ölçüsü objektiftir. Normal ve tedbirli bir insandan o olayda ve koşullarda beklenen davranışın dikkate alınmasıdır.
- Kasıтта arzu, ihmalde ise dikkatsizlik ve önlemsizlik vardır. Bu nedenle kasıt, ihmalden daha ağır bir mahiyet gösterir.

Haksız Fiil- Kamu Zararı

- Haksız fiil nedeniyle bir zararın tazmin borcunun doğabilmesi için zararın, o haksız fiilin neticesinde meydana gelmiş olması gerekir. Buna illiyet (nedensellik veya sebep-sonuç) bağı denilir.
- (Yarg. HGK. E. 2003/4–400, K. 2003/393, T. 4.6.200

Haksız Fiil-Kamu Zararı

5018 Sayılı Kanun'un 71'inci Maddesine Göre Kamu Zararının Unsurları	Borçlar Kanunu'na Göre Haksız Fiilin Unsurları	Açıklama
Fail: Kamu görevlisi	Fail: Haksız fiil ehliyetine sahip herkes fail olabilir.	Genel kural olarak haksız fiil ehliyeti için temyiz kudreti şart ve yeterlidir.
Kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmalinin olması	Kusur	Kusur kavramı, kasıt ve ihmali de kapsayan bir üst kavramdır. Bu nedenle iki unsur birbirini ile aynı niteliktedir.
Mevzuata aykırı karar, işlem ve eylemlerin varlığı	Hukuka aykırı eylem	Karar, işlem ve eylem kavramları farklı anlamlar içerse de genel anlamda bu iki unsur aynı niteliktedir.
Kamu kaynağında artışa engel veya azalışa sebep olunması	Zarar	Zarar kavramı malvarlığında meydana gelecek artışa engel olmayı da kapsadığından, iki unsur aynıdır.
İlliyet	İlliyet	İki unsur da aynı

Haksız Fiil-Kamu Zararı

- 5018 sayılı Kanun'un 71. maddesinde düzenlenen kamu zararı ile Borçlar Kanunu'na göre haksız fiilin karşılaştırıldığı durumda unsurların aynı olduğu, sadece kamu zararına, kamu görevlisinin sebep olabileceği ancak haksız fiili, haksız fiil ehliyetine sahip herkesin işleyebileceği sonucu ortaya çıkmaktadır.
- **Kısaca, kamu zararı haksız fiilden kaynaklanan bir borçtur**

Kamu Zararı Sayılmayan Yersiz Ödemeler

- Kamu zararı tanımında yer almayan unsurların tamamının birlikte gerçekleşmemesi veya gerçekleşmesi halinde kamu zararı sayılan durumların birine girmemesi durumunda, **fazla veya yersiz ödeme** sayılır.
- Bu takdirde fazla ve yersiz ödeme genel hükümlere göre takip edilir; ilgili alacaklar hakkında kamu zararlarının uygulandığı mevzuat hükümleri uygulanmaz.
- Mesela kamu zararı sayılmadığı için Üst Yönetici değerlendirmesine tabi olmaz.

KAMU ZARARLARININ TAHSİLİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK

- **Amaç**
- **MADDE 1-** Bu Yönetmeliğin amacı, kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararlarının tahsiline ilişkin usul ve esasları belirlemektir

TANIMLAR

- **b) İlgili:** Kendisine yersiz veya fazla ödeme yapılan gerçek ve/veya tüzel kişi ya da kişileri,
- **c) Kamu kaynağı:** Borçlanma suretiyle elde edilen imkanlar dahil kamuya ait gelirler, taşınır ve taşınmazlar, hesaplarda bulunan para, alacak ve haklar ile her türlü değerleri,
-
- **f) Muhasebe birimi:** Gelir ve alacakların tahsili, giderlerin ve borçların hak sahiplerine ödenmesi, para ve parayla ifade edilebilen değerler ile emanetlerin alınması, saklanması, ilgililere verilmesi, gönderilmesi ve diğer tüm malî işlemlerin kayıtlarının yapılması ve raporlanmasına ilişkin muhasebe hizmetlerinin yapıldığı birimi,
- **g) Muhasebe yetkilisi:** Muhasebe hizmetlerinin yürütülmesinden ve muhasebe biriminin yönetiminden sorumlu, usulüne göre atanmış sertifikalı yöneticiyi,

TANIMLAR

- **ğ) Rayiç bedel:** Bir mal, iş veya hizmetin temin edildiği yer ve tarihteki normal alım ve satım bedelini,
- **h) Sorumlu:** Kamu zararının oluşmasına sebep olan kamu görevlisini,
- **ı) Takibe yetkili birim:** Merkezde strateji geliştirme birimlerini, taşrada ise strateji geliştirme biriminin bağlı olduğu üst yöneticinin, alacağın takibi konusunda yetki verdiği birimleri,
- **i) Üst yönetici:** Bakanlıklarda kendilerine doğrudan bağlı hizmet birimleri bakımından bakanı, kendilerine bağlı hizmet birimleri bakımından bakan yardımcılarını, diğer kamu idarelerinde en üst yöneticiyi, il özel idarelerinde valiyi, belediyelerde belediye başkanı.

Sorumluluk

- **MADDE 5-**

- (1) Kanunun ilgili maddeleri gereğince, kamu görevlileri; kamu kaynaklarının etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, yönetilmesinden, kullanılmasından, korunmasından, kötüye kullanılmaması ve her an hizmete hazır bulundurulması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludurlar.
- (2) Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararının geri ödenmesi sürecine, kamu görevlileri ile birlikte ilgililer de dahil edilir.

Kamu zararının belirlenmesi

- **MADDE 6-** (1) Kamu zararının belirlenmesinde;
- a) Yapılan iş, alınan mal veya hizmet karşılığı olarak ilgili mevzuatında belirtilen ya da mevzuatında öngörülen karar, onay, sözleşme ve benzeri belgelerde belirlenen tutardan **fazla ödeme yapılması,**
- b) İlgili mevzuatında öngörülen haller dışında, iş yaptırılmadan, mal veya hizmet **alınmadan önce ödeme yapılması,**
- c) **Transfer niteliğindeki giderlerde,** fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

Kamu zararının belirlenmesi

- ç) İlgili mevzuatı gereğince görevlendirilen komisyon veya kişilerce **rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla iş yaptırılması, mal veya hizmet alınması,**
- d) Kamu idarelerine ait **malların kiraya verilmesi, tahsisi, yönetimi, kullanımı ve elden çıkarılması** işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,
- e) Görevlilere teslim edilen **taşınırıların zarara uğraması,**
- f) **İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin** mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,
- g) Kamu idaresinin yükümlülüklerinin mevzuatına uygun bir şekilde yerine getirilmemesi nedeniyle kamu idaresine faiz, tazminat, gecikme zammı, para cezası gibi **ek malî külfet getirilmesi,**
- ğ) **Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,** esas alınır

Kamu zararının tespiti ve bildirilmesi

- **MADDE 7-**
- (1) Kamu zararı 6 ncı maddede belirtilen hususlar göz önünde bulundurulmak suretiyle;
 - a) Kontrol, denetim veya inceleme,
 - b) Sayıştayca kesin hükme bağlama,
 - c) Yargılama, sonucunda tespit edilir.
- (2) Tespit edilen kamu zararına ilişkin yazı, tutanak, rapor, ilâm ve benzeri belgeler ilgili kamu idaresine gönderilir.

Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zararın değerlendirilmesi

- **MADDE 7/A-**
- (1) Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zarara ilişkin hususlar, ilgili harcama yetkilisinin görüşünü de içeren ve harcama birimi tarafından düzenlenen Ek-1'deki **Değerlendirme Formu** ile birlikte merkezde st yöneticinin, taşrada ise idarenin taşrada bulunan en st yöneticisinin değerlendirmesine sunulur.
- Merkezde st yönetici, taşrada ise taşrada bulunan idarenin en st yöneticisi gerek görmesi halinde hukuk biriminin görüşüne, sorumluların ve/veya ilgililerin bilgisine başvurabilir. Değerlendirme altmış gün içerisinde sonuçlandırılır

Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zararın değerlendirilmesi

- (2) Taşrada bulunan idarenin en üst yöneticisi ile harcama yetkilisi görevinin aynı kişide birleşmesi halinde değerlendirme, taşra biriminin bağlı olduğu merkezdeki ilgili harcama biriminin üst yöneticisi tarafından yapılır.
- Bununla birlikte, taşrada en üst yönetici ile harcama yetkilisi görevinin aynı kişide birleştiği ancak tespit edilen zararın harcama yetkilisinin karar veya onayı ile meydana gelmediği durumda değerlendirme, taşrada bulunan en üst yönetici tarafından yapılır.

Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zararın değerlendirilmesi

- **(3) Kamu zararına ilişkin tespitlerin değerlendirilmesinde aşağıda yer alan hususlar birlikte dikkate alınır:**
 - a) Kamu görevlilerinin mevzuata aykırı karar, işlem veya eyleminin varlığı.
 - b) Mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemden bir kamu zararı oluşması.
 - c) Sorumlu ve ilgililerin belirlenmesi.
 - ) Kamu zararının; sorumlunun kasıt, kusur veya ihmalinden kaynaklandığına ilişkin illiyet bağının kurulması

Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zararın değerlendirilmesi

- (4) Üst yönetici veya idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisi tarafından yapılan değerlendirmede, kamu zararının oluştuğuna karar verilmesi halinde Değerlendirme Formu ile zararın tespitine ilişkin belgeler takibe yetkili birime gönderilir.
- (5) Tespit edilen zararın, sorumlular ve/veya ilgililerce defaten ödenmesi veya ödeneceğinin yazılı olarak taahhüt edilmesi halinde söz konusu alacak, yukarıdaki fıkralarda belirtilen işlemlere gerek kalmaksızın borç tahakkuk kaydı yaptırılarak tahsil edilir.
- (6) Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zararın, yapılan değerlendirme sonucunda **kamu zararı niteliği taşımamakla birlikte, tahsili gereken bir alacak** olduğuna karar verilmesi halinde **bu alacak genel hükümlere göre takip ve tahsil edilir.**

Kamu zararının Sayıştay tarafından tespiti

- **MADDE 7/B-**
- (1) Sayıştay denetçileri tarafından yapılan denetim sonucunda, kamu zararına ilişkin hususları içeren ve bilgi amaçlı olarak üst yöneticiye gönderilen sorgulardan taşrayı ilgilendirenler mahalline gönderilir. İlgisine göre üst yönetici veya idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisi, gerek görmesi halinde söz konusu sorguları ihbar kabul ederek kontrol, denetim ve inceleme başlatır ve Yönetmeliğin 7/A maddesi hükümlerine göre değerlendirmeye tabi tutar.

Kamu zararının Sayıştay tarafından tespiti

- Değerlendirme sonucuna göre kamu zararı veya kamu zararı niteliği taşımamakla birlikte tahsil edilmesi gereken bir alacak olduğuna karar verilmesi durumunda sorumlular ve/veya ilgililer hakkında takip ve tahsil işlemleri başlatılır. Ayrıca, sorumlularla ilgili süreç, 6085 sayılı Sayıştay Kanununa göre devam eder.
- (2) Kamu zararına ilişkin sorguların, Sayıştay ilâmı ile kesin hükme bağlanması halinde alacağın takibi, takibe yetkili birimce yapılır. Rızaen ödenmemesi halinde ilgili alacak takip dosyası takibe yetkili birimce hukuk birimine intikal ettirilir

Kamu zararının yargılama suretiyle tespiti

- **MADDE 7/C-**
- (1) Mahkemeler tarafından Kanunun 71 inci maddesi kapsamına girdiği tespit edilerek kamu zararı olduğuna hükmedilen kararların idareye tebliğini müteakiben alacak, idareyi temsile yetkili hukuk birimi tarafından takip ve tahsil edilir. İdareyi temsile yetkili hukuk birimi tarafından mahkeme kararına ve yapılan tahsilata ilişkin olarak takibe yetkili birime bilgi verilir ve işlemlere ilişkin muhasebe kayıtlarının yaptırılması sağlanır.

Alacak takip dosyası

- **MADDE 8-**
- (1) Tespit edilerek kamu idarelerine bildirilen kamu zararından doğan alacakların her biri için takibe yetkili birimce alacak takip dosyası açılır

Alacak takip dosyası

- (2) Sayıştayca düzenlenen sorgular ihbar kabul edilerek yaptırılan kontrol, denetim veya incelemenin değerlendirilmesi sonucunda kamu zararının oluştuğuna karar verilmesi durumunda da yukarıdaki fıkra hükmüne göre alacak takip dosyası açılır.
- (3) Alacağın tespit, takip ve tahsiline ilişkin bütün belgeler alacak takip dosyasında muhafaza edilir.

Kamu zararından doğan alacakların muhasebe kayıtlarına alınması

- **MADDE 9-**
- (1) Sayıştay veya mahkeme ilâmları ile bildirilen kamu zararından doğan alacaklar, ilâmların idarelerine ulaştığı;
- kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen kamu zararından doğan alacaklar ise 7/A maddesine göre yapılacak değerlendirme sonucuna ilişkin değerlendirme formunun takibe yetkili birime ulaştığı tarihten itibaren beş iş günü içerisinde, takibe yetkili birimce, sorumlular ve ilgililer adına muhasebe kayıtlarına aldırılır.
- Muhasebe birimine yazılan yazıda faiz başlangıç tarihi de belirtilir.

Kamu zararından doğan alacakların muhasebe kayıtlarına alınması

- Taksitlendirilen kamu zararından doğan alacaklara ilişkin kararın bir örneği de karar tarihinden itibaren beş iş günü içerisinde muhasebe birimine gönderilir. Sayıştay sorguları üzerine yapılan değerlendirme sonucunda kamu zararının oluştuğuna karar verilmesi halinde de aynı şekilde işlem yapılır.

Kamu zararından doğan alacakların muhasebe kayıtlarına alınması

- (2) Muhasebe birimi, Sayıştay ilâmına istinaden bildirilenleri ilâmda belirtilenler adına; mahkeme kararlarına istinaden bildirilenleri kararda tazminle yükümlü olduğu belirtilenler adına; bunların dışındakileri ise sorumlular ve ilgililer adına hesaplara kaydeder.
- (3) Muhasebe kayıtlarına alınan her bir alacak için bir tahsilat izleme dosyası açılır.
- (4) Kamu zararından doğan alacakların muhasebe kayıtlarına alınması ve izlenmesine ilişkin diğer hususlarda, kamu idarelerinin tabi oldukları muhasebe yönetmeliklerinde belirlenen usul ve esaslar uygulanır.

Kamu zararından doğan alacağın tebliği ve takibi

• MADDE 10-

- (1) Kamu zararından doğan alacaklar, takibe yetkili birimce sorumlular ve ilgililerin bilinen adreslerine imzaları alınmak suretiyle veya 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir.
- (2) Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen kamu zararından doğan alacakların sorumlulara ve ilgililere tebliğ işlemlerine, 7/A maddesi gereğince yapılacak değerlendirme işlemlerinin tamamlanarak değerlendirme formunun takibe yetkili birime ulaştırıldığı tarihten itibaren beş iş günü içerisinde başlanır. Tebliğde; borcun miktarı, sebebi, doğuş tarihi, faiz başlangıç tarihi, ödeme yeri belirtilir ve sorumlulara ve/veya ilgililere ödeme, itiraz veya sulh teklifinde bulunmak üzere otuz gün süre verilir.

Kamu zararından doğan alacağın tebliği ve takibi

- a) Sorumluların ve/veya ilgililerin varsa itirazları 15 gün içinde sonuçlandırılır. Bu süre içinde sonuçlandırılmayan başvurular reddedilmiş sayılır. İtiraz, merkezde üst yönetici, taşrada ise idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisi tarafından, gerek görülmesi halinde harcama birimi ve/veya hukuk biriminin de görüşüne başvurularak sonuçlandırılır

Kamu zararından doğan alacağın tebliği ve takibi

- b) Sorumlu ve/veya ilgililerin taksitlendirme taleplerini de içeren sulh başvuruları; genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idarelerde, 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre, kapsamdaki diğer kamu idarelerinde ise özel mevzuatındaki hükümlere göre sonuçlandırılır.
- c) İtiraz ve sulh başvurularını değerlendirme işlemlerinin sekretarya hizmetlerini takibe yetkili birim yürütür.
- (3) Sayıştay sorguları üzerine yapılan değerlendirme sonucuna göre tahsil edilmesi gerektiği bildirilen kamu zararı alacaklarının sorumlulara ve ilgililere tebliğinde de aynı şekilde işlem yapılır

Kamu zararından doğan alacağın tebliği ve takibi

- (4) Kamu zararı alacaklarının yapılan tebligata rağmen sorumlular ve/veya ilgililerce süresinde rızaen ödenmemesi, sulh teklifinde ya da itirazda bulunulmaması halinde sürenin bitiminden itibaren beş iş günü içerisinde, sulh teklifinin ya da itirazın idare tarafından reddedilmesi halinde ise bu ret tarihinden itibaren beş iş günü içerisinde ve her hâlükârda 30 günlük ödeme süresinden sonra ilgili alacak takip dosyası, alacağın tahsili için takibe yetkili birimce kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimine gönderilir.
- (5) Kesinleşen Sayıştay ilâmlarının tebliğinde 6085 sayılı Sayıştay Kanunu hükümleri uygulanır.
- (6) Mahkemelerce hükme bağlanan ve taraflara tebliğ edilen, kamu zararından doğan alacaklara ilişkin kararın kesinleşmesi beklenmeksizin takip işlemlerine başlanır.

Kamu Zararından Doğan Alacakların Tahsili Kamu zararından doğan alacağın güvence altına alınması

- **MADDE 11-**

- (1) 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda ihtiyatî haciz için öngörölen şartların varlığı ve kamu idaresi üst yöneticisinin de gerekli görmesi halinde, mahkeme kararı veya Sayıştay ilâmı tebliğ edilinceye kadar, alacaklı kamu idaresince kamu alacağını güvence altına almak amacıyla yetkili mahkemeden karar alınarak, sorumluların ve ilgililerin mal, hak ve alacakları üzerine ihtiyatî haciz konulur.

- (2) İhtiyatî haciz kararının verildiği tarihten itibaren on gün içinde icra dairesinden kararın uygulanması talep edilir. Aksi halde ihtiyatî haciz kararı kendiliğinden kalkar. İhtiyatî haciz kararının uygulanmasında icra dairesinin gecikmesi halinde, alacaklı kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimince kararı uygulayacak olan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine başvurularak kararın infazının sağlanması talep edilir

Kamu zararından doğan alacakların tahsil şekilleri

- **MADDE 12-**

- (1) Kamu zararından doğan alacaklar, sorumlulardan ve/veya ilgililerden, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte tahsil edilir.
- (2) Tespit edilen kamu zararları;
 - a) Rızaen ve sulh yolu ile ödenmek,
 - b) 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre takas yapılmak,
 - c) 2004 sayılı Kanun hükümleri uygulanmak, suretiyle tahsil edilir.

Rızaen ve sulh yolu ile tahsilat

- **MADDE 13-**

- (1) Kamu zararından doğan alacaklar, sorumluları ve/veya ilgilileri tarafından rızaen veya ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde sulh yoluyla ödenebilir.
- Kamu zararından doğan alacağın ödenmesinin ilgili mevzuat çerçevesinde sulh yolu ile sağlanması halinde, sulh işleminin kesinleştiği tarihi izleyen ay başından itibaren sorumlunun ve/veya ilgilinin yazılı muvafakati ile aylığından kesilerek tahsil edilebilir. Rızaen ve defaten ödemede, sorumlunun ve/veya ilgilinin yazılı isteğiyle aylığından kesilerek tahsil edilebilir.
- (4) Aylıklardan yapılacak kesinti tutarı, sorumlulara ve/veya ilgililere yapılan her türlü aylık, ödenek, zam, tazminat dahil bir aylık net ödemelerinin dörtte birinden az, üçte birinden çok olamaz.

Takas suretiyle tahsilat

- **MADDE 14-**
- (1) Kamu zararından doğan alacaklar, sorumluların ve ilgililerin genel hükümler çerçevesinde kamu idaresinden tahsili gereken alacaklarından 6098 sayılı Kanun hükümlerine göre takas suretiyle tahsil edilebilir.
- (

Takas suretiyle tahsil için;

- **2) a)** Alacaklı kamu idaresi ile sorumlu ve/veya ilgilinin karşılıklı olarak alacaklı ve borçlu durumunda olmaları,
- **b)** Takas edilecek borç ve alacağın nakit olması,
- **c)** Takas edilecek borç ve alacağın her ikisinin de vadesinin gelmiş olması,
- **ç)** Takas yapılmadan önce sorumluya ve/veya ilgiliye alacağının borcuna takas suretiyle mahsup edileceğinin bir yazı ile bildirilmesi veya alacağını talep ettiği zaman borcu ile takas edileceğinin beyan edilmesi, gerekir.

İcra yoluyla tahsilat

- **MADDE 15-**
- (1) Sayıştay ve mahkeme ilâmları ile hüküm altına alındığı halde sorumluları ve/veya ilgilileri tarafından rızaen ödenmeyen kamu zararından doğan alacaklar, 2004 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

İcra yoluyla tahsilat

- (2) Sayıştay ilâmları için takibe yetkili birim tarafından, mahkeme ilâmları için ise kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimi tarafından; tapu, vergi dairesi, trafik şubesi gibi tescile tabi varlıkların kayıtlarını tutan dairelerden, sosyal güvenlik kurumları, banka ve diğer ilgili yerlerden, sorumluların ve ilgililerin gelir ve malvarlığı araştırması yapılır.
- Takibe yetkili birimler tarafından yapılan araştırmada, hacze kabil malvarlığının söz konusu olması halinde alacak takip dosyası tamamlanır ve icra takibatı yapılmak üzere kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimine gönderilir.

İcra yoluyla tahsilat

- Takibe yetkili birimlerce malvarlığı araştırmasının yapılamadığı hallerde veya hukuk birimlerince gerekli görülmesi halinde kamu zararlarının takip ve tahsili için her zaman malvarlığı araştırması yapılabilir. Hukuk birimlerince, takip edilen davalar sonrası kamu zararının tahsiline ilişkin alınan kararların icrası aşamasında da ihtiyaç duyulması halinde malvarlığı araştırması yapılabilir.
- (3) Araştırma sonucunda sorumlu ve/veya ilgililere ait malvarlığı tespit edilememesi halinde 21 inci madde hükümlerine göre işlem yapılır.

Kamu zararından doğan alacaklarda taksitlendirme

- **MADDE 16-**
- (1) Kamu zararından doğan alacaklar, sorumluların ve/veya ilgililerin talebi üzerine kamu idaresince taksitlendirilebilir.
- (2) Taksitlendirme süresi azami beş yıl olup bu süre içerisinde asıl alacağın faiziyle birlikte tahsil edilmesi gerekir

Kamu zararından doğan alacaklarda taksitlendirme

- 3) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerde taksitlendirme işlemleri, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine, kapsamdaki diğer kamu idarelerinde ise ilgili mevzuat hükümlerine göre gerçekleştirilir.
- (4) Sorumluların ve/veya ilgililerin yazılı taksitlendirme talebi üzerine, sorumlu ve/veya ilgili ile takibe yetkili birim arasında, taksitlendirmenin süresini, taksit sayısı ve tutarları ile ödeme zamanlarını belirleyen bir ödeme planı yapılır.
- Sorumlulardan ve/veya ilgililerden taksitlerini ödeme planına uygun ve vadesinde düzenli olarak ödeyeceklerine dair “**borç senedi ve kefaletname**” alınır.

Kamu zararından doğan alacaklarda taksitlendirme

- (5) Sorumlular ve/veya ilgililer, taksitlendirme taleplerine ilişkin yetkili makamın onayı alınıncaya kadar dilekçede belirtilen ilk taksit miktarını hemen, takip eden taksitleri de düzenli olarak, faiziyle birlikte muhasebe birimine ödeyebilir.
- Yetkili makamdan alınan taksitlendirme onayında kararlaştırılan taksit miktarı ödenen taksit miktarından fazla olduğu takdirde, onayda belirtilen ilk taksit tarihinden itibaren geçen taksit sürelerine ait toplam fark peşin olarak tahsil edilir.

Kamu zararından doğan alacaklarda taksitlendirme

- (6) Taksitlerden birinin, ödeme planına ve “borç senedi ve kefaletname”ye uygun olarak vadesinde ve faiziyle birlikte tamamen ödenmemesi halinde alacağın tamamı muaccel olur. Söz konusu alacak, muaccel olduğu tarihten itibaren 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesine göre belirlenen gecikme zammı oranında hesaplanan faizi ile birlikte genel hükümlere göre takip ve tahsil edilir.

Kamu zararının oluştuğu tarih

- **MADDE 17-**

- (1) Kamu zararı;
 - a) Vezne ve ambar açıkları ile diğer muhasebe yetkilisi mutemetlerinin açıklarında, **açığın meydana geldiği tarihte**, bu tarihin bilinmediği durumlarda olayın tespit edildiği tarihte,
 - b) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak ilgili mevzuatında belirlenen veya mevzuatında öngörölen karar, onay ya da sözleşmesinde belirlenen tutardan fazla yapılan ödemeler ile transfer niteliğindeki giderlerde yapılan yersiz ve fazla ödemelerde, **ödemenin yapıldığı tarihte**,

Kamu zararının oluştuğu tarih

- c) Kayıtlı olsun veya olmasın, kamu idaresinin yönetim ve kullanımında olan ya da kullanıcılarına teslim edilen taşınırların kaybedilmesi, çalınması veya zarar görmesi hallerinde **olayın meydana geldiği tarihte**; bu tarihin bilinmediği durumlarda olayın tespit edildiği tarihte,
- ç) İş yaptırılmadan, mal veya hizmet alınmadan ya da mevzuatında öngörülmediği halde yapılan yersiz ödemelerde, **ödemenin yapıldığı tarihte**,

Kamu zararının oluştuğu tarih

- d) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması hallerinde, söz konusu **işlemin zaman aşımına uğradığı tarihte,**
- e) Hakedişlerden kesinti suretiyle yapılan gelir tahsilatının eksik yapılması hallerinde, **tahsilat tutarının gelir kaydedilmesi gerektiği tarihte,**
- **oluşmuş kabul edilir.**

Kamu zararından doğan alacaklarda faiz

- **MADDE 18-**
- (1) Kamu zararından doğan alacaklarda ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faizin başlangıç tarihi, kural olarak **zararın oluştuğu tarihtir.**
- (2) Sayıştay, ve mahkeme ilâmları ile tespit olunan kamu zararından doğan alacaklarda faiz başlangıç tarihi, ilâmda faizin başlangıcı hakkında hüküm varsa belirtilen tarih, aksi takdirde karar tarihidir.
- (3) Sorumlular ve/veya ilgililerce yapılan ödeme tutarının, alacak aslı ile faiz tutarının tamamını karşılamaması halinde ödenen tutar vadesi gelmiş alacak aslına ve faizine orantılı olarak mahsup edilir.
- (4) Borç aslına faiz dahil edilerek, tekrar faiz yürütülemez.

Kamu zararından doğan alacaklarda faiz

- (5) Taksitlendirilen alacaklara, anlaşma tarihindeki faiz oranı uygulanır. Kamu zararının oluştuğu tarihten anlaşma tarihine kadar olan faiz ayrıca hesaplanır. Ödeme planında anapara ile hesaplanan faiz ayrı ayrı gösterilir. Taksitlerin ödenmesinde sadece anaparaya anlaşma tarihinden ödeme tarihine kadar geçen süre için faiz hesaplanır.
- (6) Kamu zararından doğan alacaklara uygulanacak faiz konusunda aksine bir hüküm bulunmayan hallerde 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun hükümleri uygulanır.

Kamu zararının tespiti ve tahsilinde zamanaşımı

- **MADDE 19-**

- (1) Kamu zararından doğan alacaklarda zamanaşımı süresi, zamanaşımını kesen ve durduran genel hükümler saklı kalmak kaydıyla, **on yıldır.**
- (2) Zamanaşımı süresi, 17 nci maddede **kamu zararının oluştuğu kabul edilen tarihi takip eden malî yılın başında işlemeye başlar** ve onuncu yılın sonunda biter.
- (3) Borç aslı zamanaşımına uğramış olan kamu zararından doğan alacakların faizleri de zaman aşımına uğrar.
- (4) Zamanaşımına uğramış olsa dahi sorumlular ve/veya ilgililer tarafından rızaen yapılan ödemeler kabul edilir.

Zamanaşımını kesen ve durduran haller

- **MADDE 20-**

- (1) Kamu zararından doğan alacaklarda zamanaşımı 6098 sayılı Kanunda belirtilen hallerde kesilir. Zamanaşımının kesildiği durumlarda, kesilme tarihinden itibaren yeni zaman aşımı süresi işlemeye başlar. Sorumlunun ve/veya ilgilinin borcunu bir senetle kabullenmesi veya borcun mahkeme kararı ile belirlenmesi halinde de yeni zamanaşımı süresi on yıldır.
- (2) 6098 sayılı Kanunda belirtilen hallerde zamanaşımı durur. Bu durum ortadan kalktığında zamanaşımı, kaldığı yerden işlemeye devam eder

TBK/. Zamanaşımının kesilmesi

- **MADDE 154-**

- Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı kesilir:

- 1. Borçlu borcu ikrar etmişse, özellikle faiz ödemiş veya kısmen ifada bulunmuşsa ya da rehin vermiş veya kefil göstermişse.
- 2. Alacaklı, dava veya def'i yoluyla mahkemeye veya hakeme başvurmuşsa, icra takibinde bulunmuşsa ya da iflas masasına başvurmuşsa.

Kamu zararından doğan alacakların silinmesi

- **MADDE 21-**
- **(1) Zorunlu veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan, dava ve icra takibine konu olmayan kamu zararından doğan alacaklardan merkezî yönetim bütçe kanununda gösterilen tutara kadar olanların kayıtlardan çıkarılmasına üst yöneticiler yetkilidir.**

Kamu zararından doğan alacakların silinmesi

- (2) **Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla** olacağıının anlaşılması nedeniyle, dava ve icra takibine konu olmayan kamu zararına ilişkin alacaklardan merkezî yönetim bütçe kanununda gösterilen tutara kadar olanların kayıtlardan çıkarılmasına **üst yöneticiler** yetkilidir.
- (3) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idarelerin birinci ve ikinci fıkralarda belirtilenler dışında kalan alacaklarının takip ve tahsilinden vazgeçilmesi, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre, diğer idarelerde ise özel mevzuatlarındaki hükümlere göre gerçekleştirilir.

Kamu zararından doğan alacakların silinmesi

- (4) Takibe yetkili birimce, alacağın takibinden vazgeçildiğine dair onay muhasebe birimine gönderilerek alacağın muhasebe kayıtlarından çıkarılması sağlanır.
- (5) Alacağın tahsili için açılan davada kamu idaresi aleyhine karar verildiği ve Yargıtay tarafından da onanmak suretiyle hüküm kesinleştiği veya kamu idaresi için bir yarar görülmediğinden temyizden yetkili merciin onayı alınarak vazgeçildiği hallerde, Yargıtay ilâmı veya temyizden vazgeçme onayı ile buna ilişkin aleyhteki mahkeme kararı, hukuk birimince takibe yetkili birime gönderilir. Bu birimlerce de söz konusu belgelerin onaylı birer örnekleri ilgili muhasebe birimine intikal ettirilerek alacağın kayıtlardan çıkarılması sağlanır

657 sayılı DMK da Zarar

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun

12. maddesine göre,

- «Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.
- Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu **idare zarara uğratılmışsa**, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır»

13. maddesine göre de,

« Kişiler kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan dolayı bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dava açarlar

Ancak, Devlet dairelerine tevdi veya bu dairelerce tahsil veya muhafaza edilen para ve para hükmündeki değerli kağıtların ilgili personel tarafından zimmete geçirilmesi halinde, zimmete geçirilen miktar, cezai takibat sonucu beklenmeden Hazine tarafından hak sahibine ödenir. Kurumun, genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkı saklıdır.».

657 sayılı DMK da Zarar

- **Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkındaki Yönetmelik**
- memurların kasıt, kusur, ihmal ve tedbirsizlik sonucu idareye verdikleri zararlar ile
- kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak kişilerin uğradıkları zararların nevi ve miktarlarının tespiti, takibi, amirlerin sorumlulukları, yapılacak işlemlerle ilgili usul ve esasları belirlemektedir.
- Madde 3 –
- **1 - Kasdi zarar:** Memurların idare veya kişilere bile bile, isteyerek zarar vermesi halidir.
- **2 - İhmal sonucu zarar:** Memurların sorumlu oldukları işlere gerekli özeni göstermemeleri veya işleri savsaklamaları sebebiyle idare veya kişilerin zarara uğraması halidir.

657 sayılı DMK da Zarar

- **Madde 5** – Bu yönetmelik hükümlerine göre memurlarca tazmin edilecek zararlar:
 - a) Kanun, tüzük ve yönetmelik hükümleri ile belirlenmiş görevlerini kasıt, ihmal veya tedbirsizlik sonucu gerekli dikkat ve itina ile yapmamaları sebebiyle **idarenin veya kişilerin uğradığı zararlar,**
 - b) Kendilerine teslim edilen Devlet malının korunması ve her an hizmete hazır halde bulundurulması için gerekli tedbirleri kasıt, ihmal veya tedbirsizlik sonucu almamaları sonucu **Devlet malında meydana gelen zararlardan,** ibarettir.

657 sayılı DMK da Zarar

- **Zararların tazmini için gerekli şartlar**
- **Madde 6** – Memurların zararları tazmin mükellefiyetinin doğması için;
 - a) Zararın mevcut olması,
 - b) Zararın doğrudan doğruya memurun fiilinden doğması,
 - c) Zararın mücbir sebepten hasıl olmaması, şarttır

657 sayılı DMK da Zarar

Zararların Ödettirilme Şekli

Madde 8 – 7 nci maddede belirtilen usul ve esaslar uyarınca tesbit edilen zarar miktarının, en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmediği hallerde memurun kabul etmesi kaydıyla zarar disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre memurca ödenir. Ödemeyi kabul etmeyen memurların verdikleri zararlar hükmen tahsil edilir. Yukarıdaki fıkrada belirtilen miktarı aşan zararlar, işin icabına ve genel hükümlere göre sorumlularından sulh yolu ile veya hükmen tahsil edilir.

- Birinci fıkra kapsamına giren zararlar, ödemeyi kabul edenler hakkında disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulunca verilen kararların kesinleştiği tarihi izleyen aybaşından itibaren kararda belirtilen esaslara göre, memurların aylıklarından kesinti yapılmak suretiyle tahsil edilir.
- Zararın ödenmesinin sulh yolu ile sağlanması halinde de sulh işleminin kesinleştiği tarihi izleyen aybaşından itibaren anlaşma esaslarına göre memurların aylıklarından kesinti yapılır.

657 sayılı DMK da Zarar

- Burada önemli olan husus kamu görevlisince verilen zararın, kişisel kusurdan mı yoksa hizmet kusurundan mı kaynaklandığının tespitidir.
- Memurların kasıt, ihmâl ve tedbirsizliği sonucu verdikleri zarar kişisel zararı ifade eder.
- Kamu görevlilerinin görev alanları içinde bulunan fakat kamu hizmetlerinden ayrılabilen ve kendilerine isnat edilebilen davranışlarından doğan zararları kişisel kusuru oluşturmaktadır

657 sayılı DMK da Zarar

- Diğer yandan **hizmet kusuru** hizmetin geç işlemesi, kötü işlemesi veya hiç işlememesidir ki burada memurun kişisel kusurundan söz edilemez. 657 sayılı Kanununun 13.maddesindeki “kamu hukukuna tabi görevleri ile ilgili olarak kişilerin uğradıkları zararlar” ifadesinden kamu hizmetinin ifası dolayısıyla verilen zarar hizmet kusurunu oluşturur
- Hizmet kusuru herhangi bir kamu görevlisine izafe edilsin veya edilmesin ondan bağımsız olarak nesnel, asli ve objektif bir şekilde bizzat idari bir faaliyetin yürütülmesindeki aksaklık ve bozukluğu ifade eder.
- Hizmet kusurunun gerçekleşmesi için idari faaliyetin yürütülmesinde kamu görevlisinin kusurlu bulunup bulunmaması önemli değildir. Önemli olan idari faaliyetin yürütülmesindeki bir aksaklık ve bozukluktan dolayı kişilerin zarar görmüş olmasıdır

•SORU&CEVAP

Kamu zararının belirlenmesi

MADDE 6-

- (1) Kamu zararının belirlenmesinde;
 - a) Yapılan iş, alınan mal veya hizmet karşılığı olarak ilgili mevzuatında belirtilen ya da mevzuatında öngörülen karar, onay, sözleşme ve benzeri belgelerde belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,
 - b) İlgili mevzuatında öngörülen haller dışında, iş yaptırılmadan, mal veya hizmet alınmadan önce ödeme yapılması,
 - c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,
 - ç) İlgili mevzuatı gereğince görevlendirilen komisyon veya kişilerce rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla iş yaptırılması, mal veya hizmet alınması,

Kamu zararının belirlenmesi

MADDE 6-

- d) Kamu idarelerine ait malların kiraya verilmesi, tahsisi, yönetimi, kullanımı ve elden çıkarılması işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,
- e) Görevlilere teslim edilen taşınırın zararına uğraması,
- **f) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,**
- g) Kamu idaresinin yükümlülüklerinin mevzuatına uygun bir şekilde yerine getirilmemesi nedeniyle kamu idaresine faiz, tazminat, gecikme zammı, para cezası gibi ek malî külfet getirilmesi,
- ğ) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,
- esas alınır

Kamu zararı - Kurum zararı

- **Akde dayalı sözleşmelere aykırılıklar**
 - Özel hastanelerle yapılan sözleşmeler,
 - kamu hastaneleriyle global sözleşme hükümlerine aykırı ödemeler.